

Ridlärarutbildningen i Finland – en historisk analys

Riding Instructor Education in Finland –
A Historical Analysis

Salla-Mari Ketokoski

Självständigt arbete • 15 hp

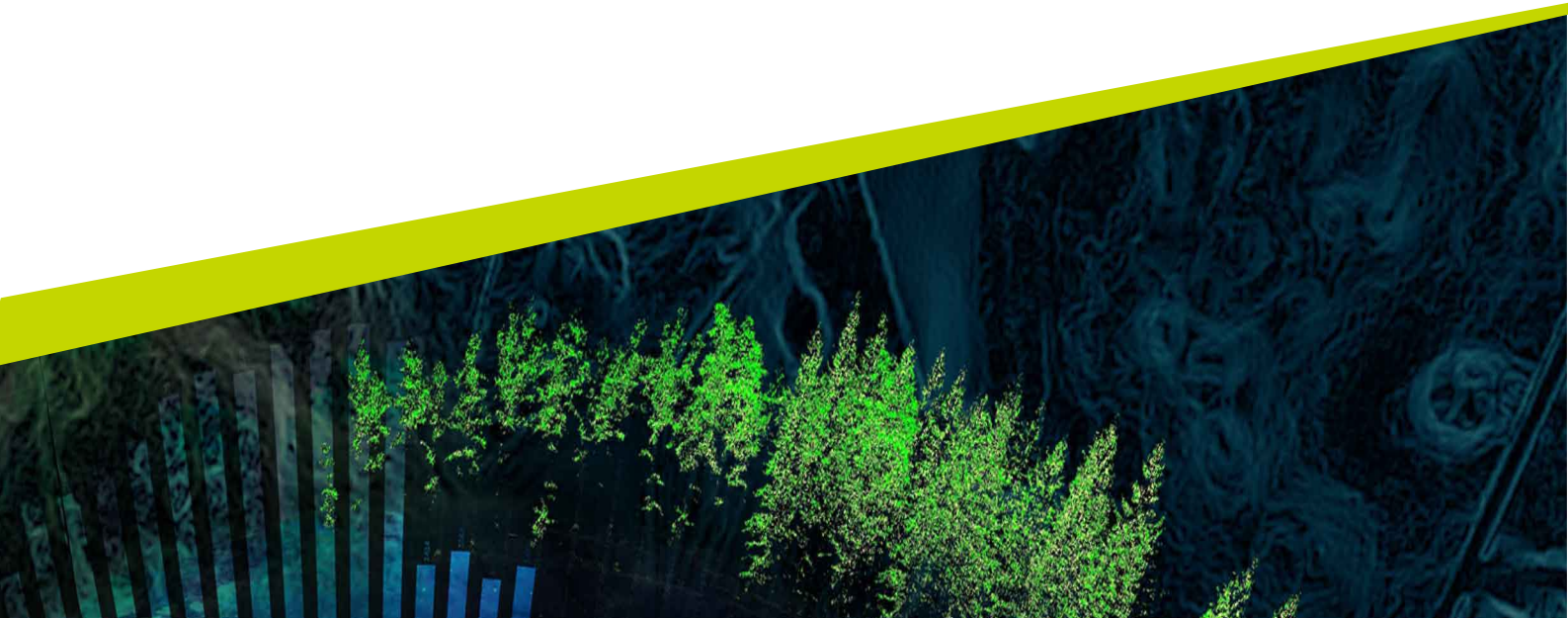
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjurens biovetenskaper/ Enheten för hippologutbildning

Hippologprogrammet

Uppsala 2024

Ridläroarutbildningen i Finland – en historisk analys

Riding Instructor Education in Finland – A Historical Analysis

Salla-Mari Ketokoski

Handledare: Gabriella Thorell Palmquist, Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU
Examinator: Susanne Lundesjö Kvar, SLU, HBIO

Omfattning: 15hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i hippologi
Kurskod: EX0497
Program/utbildning: Hippologprogrammet
Kursansvarig inst.: Institutionen för husdjurens biovetenskaper
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2024
Delnummer i serien: K 161

Nyckelord: ridlärare, ridkonstens historia, militären, kavalleriet

Sveriges lantbruksuniversitet
Hippologenheten
Institutionen för husdjurens biovetenskaper

Sammanfattning

Ridning är ett populärt fritidsintresse i hela Norden. Vägen från militär utövning till en folksport har varit snarlik i Sverige och i Finland. Det finns forskning om ämnet i Sverige, men detta saknas i Finland. Syftet med studien var att studera hur ridlärarutbildning i Finland vuxit fram från en militär yrkesutövning till civil. Frågeställningarna i studien var: Hur har innehållet i och genomförandet av Finlands ridlärarutbildning utvecklats från start fram till idag? Hur har Finlands ridlärarutbildning utvecklats i jämförelse med svensk ridlärarutbildning? Hur har övergången från militär yrkesutbildning till civil utbildning skett?

I materialet som använts ingick litteratur på finska, tidigare forskning om Sveriges ridlärarutbildningens framväxt och 6 intervjuer. Intervjuerna gjordes på Microsoft Teams, transkriberades och analyserades. Efter litteraturbearbetning och intervjuer kunde frågeställningarna besvaras. Resultatet visade på att den första anläggningen med civila hästupbildningar som senare skulle ordna ridlärarutbildning startades på Ypäjä 1937. Det fanns ingen militär ridlärarutbildning i Finland, utan bara en militär rid- och hästskötarskola. Ypäjäns anläggning blev civil redan 1955, dock dröjde det till 1976 innan ridlärarutbildningen startade. Det var finska riksorganisationen Finska Ryttarförbundet tillsammans med "Suomen Ratsastusopisto" som startade stegvisa ridlärarkurser på Ypäjä. Sammanfattningsvis visar resultatet från denna studie att den finska ridlärarutbildningen har influerats av det svenska ridlärarsystemet genom samarbete mellan Finland och Sverige redan tidigt på 1900-talet när finska officerare utbildades på Ridskolan Strömsholm. Innehållet och genomförandet av ridlärarutbildningen har ändrats under årens gång, från några månaders kurser till ett och tvåårig utbildning. De tidiga kurserna visade, liksom i Sverige, på en stallbackskultur som präglades av envägskommunikation, hierarki, respekt och disciplin. Kurserna upplevdes som lärorika och deltagarna var motiverade till att utvecklas i ridning och undervisning.

Abstract

Riding is a popular leisure activity throughout the Nordic countries. The transition from military to a popular sport has followed a similar path Sweden and Finland. In Sweden there is some research on the subject, but this is lacking in Finland. The aim of the study was to investigate how riding instructor education in Finland developed from a military profession to a civilian one. The questions used were: How has the content and implementation of Finland's riding teacher education evolved from its inception to the present day? How has Finland's riding teacher education developed in comparison to Swedish riding teacher education? How has the transition from military education to civilian taken place?

In the material used, literature in Finnish, previous research on the development of Sweden's riding instructor education, and six interviews were included. The interviews were conducted on Microsoft Teams, transcribed, and analyzed. After processing the literature and conducting interviews, the research questions could be answered. The results indicated that the first facility with civilian horse education, which later organized riding instructor education, was established in Ypäjä in 1937. There was no military riding instructor education in Finland, only a military riding and horse caretaker school. Ypäjä's facility became civilian in 1955, but it wasn't until 1976 that the riding instructor education started. The Finnish Equestrian Federation, together with "Suomen Ratsastusopisto," initiated gradual riding instructor courses at Ypäjä. In summary, the results of this study show that Finnish riding instructor education has been influenced by the Swedish riding instructor system through collaboration between Finland and Sweden, already in the early 1900s when Finnish officers were trained at the riding school at Strömsholm. The content and implementation of riding instructor education have changed over the years, from a few months' courses to one and two-year programs. The early courses indicated, like in Sweden, on a stable culture which were characterized by one-way communication, hierarchy, respect, and discipline. The courses were perceived as instructive, and participants were motivated to develop in riding and teaching.

Keywords: equestrian teacher, equestrianism in military, the history of equestrianism, the cavalry

Innehållsförteckning

1. Inledning	8
1.1 Introduktion	8
1.2 Problem	9
1.3 Syfte	9
1.4 Frågeställningar	9
2. Litteraturbearbetning.....	11
2.1 Tidigare forskning – den svenska ridlärarutbildningens framväxt.....	11
2.1.1 Från militär till civil ridlärarutbildning.....	11
2.1.2 Till vad fostrar ridsporten	12
2.1.3 Ridskolornas framväxt i Sverige	12
2.1.4 Ridlärarutbildningens betydelse för verksamma ridlärare	13
2.1.5 Den svenska ridskolan: en social arena för unga ryttnare	13
2.1.6 Ojanen – stallbackskultur i Finland.....	14
2.2 Ridsport i Finland - bakgrund.....	14
2.2.1 Ridning i Finland före 1870-talet.....	15
2.2.2 Från 1870 och framåt	15
2.2.3 Ridning blir en sport, men inte en idrott.....	16
2.2.4 Ridning under och efter krigstid	17
2.2.5 Ridundervisning i militären och skyddskårer	18
2.2.6 Finlands Ryttarförbund	19
2.2.7 1930-talet – stora framsteg för ridsporten	19
2.2.8 Andra världskriget – ridsporten efter kriget.....	20
2.3 Ypäjä – från det militära till dagens utbildning	21
2.3.1 Från militär anläggning till civil verksamhet.....	21
2.3.2 Ridlärarutbildningen startar 1976	23
2.4 IGEQ och Level-systemet i Finland och Sverige	24
2.4.1 Level I - ridinstruktör	24
2.4.2 Level II – ridlärare	25
2.4.3 Level III – Master	25
3. Material och metoder	26
3.1 Kvalitativ intervju	27
3.1.1 Design.....	27
3.1.2 Muntlig historia.....	27

3.1.3	Urval.....	27
3.1.4	Innehållsanalys	29
3.1.5	Resultatkvalitet	29
3.1.6	Förförståelse	30
3.2	Forskningsetik	30
3.2.1	Informationskravet	31
3.2.2	Samtyckeskravet	31
3.2.3	Konfidentialitetskravet.....	31
3.2.4	Nyttjandekravet.....	31
3.2.5	Sveriges Lantbruksuniversitets policy för att hantera personuppgifter.....	32
4.	Resultat	33
4.1	Verksamheten formas.....	33
4.2	Verksamheten utifrån eleverna	36
4.3	Pedagogiken inom utbildningarna	39
5.	Diskussion	42
5.1	Resultatdiskussion	42
5.1.1	Övergången från militär ridlärarutbildning till civil.....	42
5.1.2	Ridlärarutbildningens innehåll över tid.....	43
5.1.3	Jämförelse Finland vs Sverige.....	45
5.2	Metoddiskussion	46
5.3	Framtida studier	47
5.4	Slutsats	47
5.5	Tack	47
6.	Referenser	48
	Bilaga 1 Intervjuguide för elever.....	52
	Bilaga 2 Intervjuguide för lärare	53
	Bilaga 3 Intervjuguide Kyra Kyrklund	54
7.	Publicering och arkivering.....	57

1. Inledning

1.1 Introduktion

Ridning är ett populärt fritidsintresse i Norden. I Sverige är ridning tredje största ungdomsidrotten och den nionde största idrotten i hela landet (Svrf 2022). I Finland har 160 000 personer ridning som sitt fritidsintresse och var femte tjej i ålder 10–18 rider (Finlands Ryttaförbund 2022). Enligt en studie som pågick år 2012–2014 är ridning på tolfte plats när det gäller den mest populära ungdomsidrotten. Hos flickor är det den fjärde populäraste idrotten (Ojanen 2011). Under de senaste 20 åren har antalet människor inom ridning mer än fördubblats och det är den näst populäraste idrotten bland tjejer och kvinnor (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014). Det finns 206 ridskolor som är medlemmar i Finlands Ryttaförbund. Utöver det finns det över 200 ridskolor som inte är anslutna till förbundet (SRL 2023). År 2020 sysselsatte hästbranschen 14 000 människor (Hippolis et al 2020). De flesta ridskolorna är privatägda men det finns enstaka föreningsdrivna ridskolor kvar. De privatägda har oftast samarbete med en förening. År 2022 fanns det 497 ridföreningar (SRL 2022). Ridläraryrket i Finland bygger på det internationella Level-systemet. Systemet gäller i båda länderna, dock skiljer yrkestitlarna och kunskapsmålen sig åt en del. Level-systemet är uppdelat i Level I - III av The International Group for Equestrian Qualifications (IGEIQ 2019).

Ridlärarutbildningen i Finland har funnits på Hevosopisto, i kommunen Ypäjä sedan 1976. Hevosopisto är det nationella hästutbildningscentret och landets största lärosäte inom branschen. I Finland erbjuds ridlärarutbildning endast på två lärosäten, Hevosopisto är ett av dem. Hos andra lärosäten finns det endast utbildning upp till Level I. År 1993 blev Hevosopisto ett allmännyttigt aktieföretag och ägs av finska staten, Finlands Ryttaförbund, Suomen Hippos och kommunerna Forsa, Ypäjä och Jokioinen. (Hevosopisto 2023)

Den finska hästrasen finnhästen, som spelade en avgörande roll i Finlands självständighetsprocess i andra världskriget, har avlats på Ypäjä sedan 1937 (Suomenhevonet 2023). Stuteriet bedrivs fortfarande och målet är välavlade

sporthästar. Rasen har delats upp i trav-, rid-, arbetshäst och till en mindre modell av finnhästen. Det finns 20 000 finnhästar och det är en tredjedel av Finlands hästantal. De flesta används inom trav, men cirka 5000 individer används i ridsporten. Hevosopisto använder finnhästen i utbildningarna och rasen är också populär inom ridskoleverksamhet (Hevosopisto, 2023).

I det här examensarbetet är avsikten att skriva fram hur ridlärarutbildningen växte fram i Finland och hur den har utvecklats från 1970 till den utbildning som erbjuds på Hevosopisto idag. Skolan har bytt namn vid några tillfällen under årens lopp. När ridlärarutbildningen startade hette skolan ”Suomen Ratsastusopisto ” (Finlands ridinstitut). Ofta kallar man hela anläggningen för Ypäjä, trots att själva företaget som driver skolan idag heter Hevosopisto AB.

1.2 Problem

Det har inte tidigare genomförts någon studie om hur ridlärarutbildningen växte fram i Finland. Det saknas därmed en mer samlad bild över hur denna vuxit fram och utifrån vilka förutsättningar och med vilket innehåll. Med hjälp av historisk kännedom kan verksamheten utvecklas och genom att ta avstamp i tidigare händelser kan vägen framåt bli tydligare.

Det finns en del forskning om hur ridlärarutbildning i Sverige har vuxit fram men detta saknas när det gäller Finland. Målsättning är att få en bredare inblick i hur ridlärarutbildning och anläggningen på Ypäjä växte fram. I denna studie kommer paralleller att dras till det svenska utbildningssystemet för ridlärare då det finns en del forskning om hur denna utveckling har skett.

1.3 Syfte

Syftet med arbetet är att studera hur ridlärarutbildning i Finland vuxit fram från en militär yrkesutövning till civil.

1.4 Frågeställningar

1. Hur har innehållet i och genomförandet av Finlands ridlärarutbildning utvecklats från start fram till idag?

2. Hur har Finlands ridlärarutbildning utvecklats i jämförelse med svensk ridlärarutbildning?
3. Hur har övergången från militär yrkesutbildning till civil utbildning skett?

2. Litteraturbearbetning

2.1 Tidigare forskning – den svenska ridlärarutbildningens framväxt

För att förstå och synliggöra den finska ridlärarutbildningens framväxt kommer den forskning som genomförts om den svenska ridlärarutbildningen att användas för att finna framför allt likheter då det svenska systemet visat sig haft betydelse för det finska ridlärarsystemet.

2.1.1 Från militär till civil ridlärarutbildning

Thorell & Hedenborg (2015) har studerat ridlärarutbildningarna vid Ridskolan Strömsholm ur ett historiskt perspektiv. Övergången till civil ridlärarutbildning skedde år 1968 då Ridfrämjandet tog över – trots det fanns många militära inslag kvar. Det berodde på att flera av de militära lärarna anställdes till de nya civila utbildningarna. Utbildningar kom därmed fortfarande att präglas av en stallbackskultur som byggde på respekt, fostran och disciplin. Men trots tydlig militär bakgrund och hierarki, upplevde inte eleverna i studien rädsla mot sina lärare. I stället beundrade de dem och litade på deras expertis och kände aldrig ett behov att ifrågasätta dem. Detta gällde både kvinnor och män. Ytterligare en del av kulturen innebar att man inte fick visa rädsla utan fick bita ihop och genomföra. Anledningen till att utbildningarna inte förändrades så mycket berodde på att det hade kostat för mycket att göra om allt till något nytt. Sedan ansåg man att utbildningarna höll en så hög kvalitet att det fanns ingen anledning att ändra på så mycket. Men i och med att staten inte längre finansierade utbildningarna så ändrades innehållet till viss del. De tidigare anställda hästskötarna försvann och i stället skapade man hästskötarkurser. I studien kom det tydligt fram att det var en ära att bli antagen till Strömsholms-kurserna och att tiden på kurserna var mycket viktig. Därför ville ingen heller missa något när man väl var där och deltog på lektionerna upp oavsett vad. Kurserna var krävande men eleverna lärde sig mycket och mindes en ständig motivationskänsla, särskilt på grund av känslan att ha blivit utvald. Ridskolan Strömsholm var den finaste utbildningsinstitutionen för ridlärare

i norra Europa och antalet sökande växte i takt med att ridsporten och antalet svenska ridskolor växte.

2.1.2 Till vad fostrar ridsporten

Hedenborg (2009) har analyserat betydelsen och innebörden av utbildning inom Ridfrämjandet. Efter att organisationen bildades 1948 var det tydligt att den snabbt attraherade särskilt unga människor och barn. Organisationen erhöll statliga bidrag för sin ungdomsverksamhet, liksom många andra idrottsföreningar. Ridfrämjandets verksamhet växte snabbt. År 1948 var det 51 föreningar anslutna till organisationen och 40 år senare hade antalet ökat till drygt 500. En egen ungdomsnämnd startades inom organisationen och på det sättet fick den högre bidrag. Fram till 1967 gavs kurserna inom Ridfrämjandet ungdomsnämnd gratis, men därefter infördes kursavgifter. I början var den viktigaste utbildningsatsningen att utbilda ungdomsledare och ridinstruktörer. Först var kurserna kombinerade men år 1967 delades kurserna till renodlade kurser för ridinstruktörer och ungdomsledare. Båda kurserna var veckolånga, antingen grundkurser eller fortsättningskurser. För instruktörerna ingick ridning, ungdomspsykologi, pedagogik och metodik, undervisningsmetodik och alkohol – och narkotikaupplysning.

2.1.3 Ridskolornas framväxt i Sverige

Hedenborg et al. (2021) har studerat ridskolornas framväxt i Sverige. Under 1900-talets första hälft spreds idrottsaktiviteter i Sverige och på 1940-talet bildades en ungdomskommitté för att främja idrotten. Idrottsverksamheten, som ansågs vara fördelaktig för medborgarna, fick statligt stöd från regeringen. Klubbidrotten växte, främst på 1970-talet när även yngre barn inkluderades efter förändringar i bidragssystemet. Hästsporten utvecklades från att vara en aktivitet för vuxna inom armen till att bli en hobby för flickor berodde antagligen på det offentliga stödet till nya ridskolorna. Med det offentliga stödet skiljer sig svensk hästsport och ridskolornas verksamhet från andra länder. Hästens betydelse minskade i armen efter första världskriget och så startades ett foderhästsystem, Ackordhäststiftelsen där armén köpte och utbildade hästar för att sedan låna ut hästarna till ridklubbar, i samband med detta föreslogs att pengar från trav och galoppsport skulle användas för att stödja detta system. År 1948 startades organisationen Ridfrämjandet, och syftet för organisationen var att främja ridning som en ”sport for alla”. Förutom foderhästsystemet stödde regeringen ridskolorna med räntefria lån utan obligatoriska avbetalningar för att utöka verksamheten och att bygga ridhus. Från 1958 erbjöds nya bidrag utan återbetalningskrav om ridskolan erbjöd aktiviteter i 15 år eller längre. Dessutom använde ridskolorna allmänna medel för att erbjuda rabatterade biljetter för unga för att locka flera unga människor till ridning. Förändringarna i ridskolornas organisation och deltagarmönster sammanföll med

förändrade ansvarsroller och synen på utbildning och lärande. Ridskolorna ville erbjuda en omfattande utbildning i ridning, hästkunskap och stallkötsel, i dessa insatser förekom både formell och informell undervisning och processerna barnifiering och feminisering kan kopplas till dessa utvecklingar. Barnifiering och feminisering är kopplade till förändringar i hästarnas status, vem som var ansvarig för aktiviteterna, idéer om formell och informell utbildning och lärande, samt vad aktiviteterna innebar. Det som däremot inte förändrades så mycket var hur ridundervisningen lärdes ut. Detta kan troligen förklaras med hur ridlärarna utbildades. Det var vanligt att på 1950-talet anställdes pensionerade officerare till de nybildade ridskolorna. År 1949 etablerades en instruktörskurs på Ridskolan Strömsholm med syfte att utbilda ridlärare med stöd från Ridfrämjandet. Ridskolan Strömsholm ökade antalet kurser och införde utöver de militära kurserna även kurser för civila. År 1968 tog Ridfrämjandet över utbildningarna vid Strömsholm men trots institutionsreformen efterliknade utbildningsprogrammen i stor utsträckning den militära modellen. Undervisningstekniken var och är fortfarande baserat på militära kommandon som ”Framåt marsch”, ”Halt”, vilket är ett tydligt tecken på den starka militära traditionen (Hedenborg et al. 2021).

2.1.4 Ridlärarutbildningens betydelse för verksamma ridlärare

Thorell et al. (2016) studerade ridlärarutbildningens betydelse för verksamma ridlärare och fann vikten av att man lärt sig stallbackskulturen: ordning och reda, respekt och disciplin. Ett militärt arv som traderats över tid och som ridlärarna värdesatte mycket. Dessa delar var viktiga. Resultatet visade att stallbackskulturen fanns kvar men förändrats till viss del, i positiv bemärkelse. Det var viktigt att eleverna lärde sig dessa delar när man sysslar med hästar. Detta är mot bakgrund av säkerhet. Det fanns en tydlig struktur i undervisningen, fokuset låg på precision och noggrannhet som medförde en trygghet. Det fanns en viss dialog mellan elev och ridlärare, dock byggde den sig på att eleven fick instruktioner och gjorde som man blev tillsagd. Således gav den utbildningskultur som grundade sig i det militära inget utrymme för ifrågasättande.

2.1.5 Den svenska ridskolan: en social arena för unga ryttare

Även unga som är aktiva på ridskolor värdesätter att de lär sig att hålla ordning och reda (Thorell et al. 2017). De till och med framhöll vikten av disciplin då de upplevde att det fanns en avsaknad av detta i grundskola och gymnasieskola. De hade respekt för sina ridlärare och såg det som viktigt att inte vara för mycket kompis med dem. Men det var också värdefullt att känna respekt tillbaka. De framhöll även vikten av rättvisa och inte favorisering. Detta resultat visade på hur stallbackskulturen förändrats över tid.

Begreppet stallbackskultur har framkommit i flera studier. Ridsporten är en av de mest populära idrotterna i Sverige och särskilt bland unga flickor. Ridskolor har sen början av 1990-talet fungerat som fritidsgård där unga får möjlighet att lära sig om hästar och ridning samt umgås med likasinnade. Ridsporten skiljer sig dock en hel del från andra idrotter då det involverar ett djur. Den har dessutom kommit att kritiserats för att vara förlegad och omodern då den fortfarande präglas av militära drag (Lundesjö Kvart 2013). Det militära arvet har visat sig påverka den verksamhet som genomförs på ridskolor genom en viss stallbackskultur som traderats genom ridlärarnas utbildning (Thorell & Hedenborg 2015). Stallbackskulturen innebar att praktiska färdigheter som effektivitet, ordning och reda samt ansvarskännande tillskrevs ett stort värde. Tidigare forskning har visat hur unga flickor, som vistas i stallmiljö, präglas av denna stallbackskultur och fostras till att utveckla ledaregenskaper, handlingskraft och ansvarstagande, genom det sätt som de får lära sig att sköta och hantera hästar (Forsberg 2007; Forsberg & Tebelius 2011; Gilbert 2014; Nikku 2005, Ojanen 2012; Thorell & Hedenborg 2015).

2.1.6 Ojanen – stallbackskultur i Finland

Det man har forskat inom ridsporten i Finland är "flickkulturen" på ridskolor och stall. Ojanen (2011) har publicerat en etnografisk avhandling med namn "A home away from home" om fenomenet. Ojanens artikel (2012) "You became someone", är en studie om hierarkin i den flickkulturen som råder i stallarna. Sedan slutet av 1970-talet har ridning varit en populär aktivitet i Finland, särskilt bland unga kvinnor och flickor. Studien gjordes 2012, då hade 60 000 personer under nitton års ålder, ridning som hobby och 98 procent av dem var flickor. I studien låg fokuset på hierarki, social makt och handlingsmönster bland flickor i ridskoleverksamhet. Ojanen (2012) kopplar till Forsberg (2007) och menar att det hierarkiska systemet i stalltjejers kultur beror på historiskt maskulin fostran inom militären där disciplin och kontroll varit viktiga faktorer. Dock anser författaren att det historiska perspektivet kan rama in tjejernas användning av social makt men kan inte förklaras enbart genom att hänvisa till den militära kulturen. Ett sådana påstående skulle förneka eller minska flickors roll och handlingskraft i produktionen av makt i deras sociala relationer.

2.2 Ridsport i Finland - bakgrund

Trots att Finland på grund av geografiska och kulturhistoriska orsaker inte har flera sekel av ridtradition, såg ridsporten dagsljuset ungefär samtidigt som i andra delar i världen. Hästen har använts som transport-och krigsdjur samt som hjälpmedel i lantbruk i flera hundra år. Ridsporten och ridundervisningen fick sina rötter i den

finska militären och från cirkus (Vasara 1987). Däremot började utbildning inom ridning tidigare runt om i Europa. Redan under renässansen (1400–1600) startades flera ridakademier (Thorell & Hedenborg 2015). Då ansågs det att ridning var en nödvändig färdighet för unga adelsmän. Under 1800-talet och i början av 1900-talet startades flera ridakademier runt om i Europa, till exempel Hollandsche manege 1744, Imperial Horse Guards i Sankt Petersburg 1804 och Moscow Manege 1817. Ridsporten var starkt kopplat till krigsföring under den här tiden.

2.2.1 Ridning i Finland före 1870-talet

Finland hade inbördeskrig på 1500-talet, ”Klubbekriget,” där flera hundra hästar deltog. Det finns också dokumenterat att människor i lägre samhällsklasser fick skapa grund för rusthåll (rustholli = hästgård) redan på 1500-talet (Vasara 1987). På 1700-talet var ridning en populär fritidsaktivitet för överklassen (även kvinnor) och adelsmän. Detta förekom även i Sverige, där yngre adelsmän sändes ut till Europa för att utbildas och influeras av europeiska ridläraror (Larsdotter 2008).

En svensk överste Yrjö Maunu Sprengtporten startade en ickeofficiell kadettskola i Kuopio på 1770-talet för adelsmän och officer där de övade på fäktning och ridning. Senare flyttade verksamheten till ”Haapaniemi” (Aspnäs) och den första officiella krigsskolan startades år 1779. År 1809 blev Finland en autonomisk del av Ryssland och i samband med det upphörde finska armén och krigsskolan stängdes ner 1810. Tack vare många personer i ledande position startades kadettskolan på nytt 1821, den här gången i Fredrikshamn. Något som också var betydelsefullt för ridsportens framväxt var cirkusverksamhet, som anlände till Finland redan 1802. Då kom en fransk voltigeryttare Jean Lustren till Åbo och hade flera föreställningar och gav ridundervisning för befolkningen. (Vasara 1987).

2.2.2 Från 1870 och framåt

År 1878 kom värnpliktslagen i kraft och gav Finland möjligheten till en egen armé. I följd av detta startades ”Suomen Rakuunarykmentti” (Dragonregemente), beridet truppslag 1889 i Villmanstrand. Ridsporten började hitta en plats bland de andra idrottsgrenarna som ingick i militärutbildningen (Vasara 1987). I Sverige var det också så att ridningen utövades i första hand av militären och medlemmar i överklassen fram till slutet av 1800-talet (Hedenborg et al. 2021). Ridning blev mer populärt hos civila tack vare Georg Ringsten 1873, som började med undervisning i Helsingfors (Vasara, 1987). Han åstadkom att ridning blev en trend i överklassen. Edvard Antell tog över från Ringsten samtidigt som cirkusen fortsatte med ridföreställningarna. När cirkusverksamheten hade sin högsäsong, var det två cirkus samtidigt med 80 hästar sammanlagt. Ridning blev alltmer populärt och första ridhuset byggdes 1887 i Helsingfors. Det användes till både ridundervisning och

cirkusföreställningarna. Några år före, 1882 började hästen användas inom polisen i Helsingfors, det första polisrytteriet inledde med fyra hästar (Jalava 2021).

Ridsporten fick sina rötter i Finlands huvudstad Helsingfors och i Åbo på 1870-talet genom samarbete med svenskar som även sålde hästar till Finland (Hirn, 2014). Ett ridinstitut påbörjade sin verksamhet 1889 med Fredrik Lund som ridlärare i Broholmen, Helsingfors. Samtidigt påbörjades bygget av ett ridhus och ridinstitut också. Båda instituten erbjöd ridning för civila, dock endast för överklassen och adelsmän. Carl Ducander, en svensk som hade tjänat i Sverige vid Svea dragonremgemente blev stallmästare på institutet i Åbo. Han var en hästkarl i ordets sanna bemärkelse samt var han en uppskattad ridlärare och framgångsrik cirkusdirektör. Under sina år i både Åbo Helsingfors kom han att få stor betydelse för ridsporten och främjade den även i sitt testamente (Hirn, 2014). Efter Ducander blev det Carl Wilhelm Holm som arbetade på institutet i Åbo (Vasara 1987). Trots att ridning var populärt i Åbo, slutade verksamheten på våren 1892. Samma år, startade Ducander ett ridinstitut i Broholmens ridhus. Då grundades även den första ridklubben ”V.E” (Vänner i mellan), klubben var helt svenskspråkig. På ridinstitutet fanns det 30 hästar och över 500 elever. Ducander flyttade till Estland och en svensk löjtnant Gilbert Hamilton tog över undervisningen. Institutet hade ekonomiska utmaningar de sista åren och stängdes slutligen ned 1897 (Vasara 1987).

2.2.3 Ridning blir en sport, men inte en idrott

Den första ridföreningen, Sportklubben, startades 1896. Sportklubben hade sin verksamhet i Villmanstrand. Föreningen hade en stor betydelse i finska ridsportens historia, och när föreningen tvingades år 1901 av Ryssland att upphöra, stannade utvecklingen av ridsporten av. 1 mars 1902 grundades en ny ridförening, Helsingfors Fältridtklubb. Förening skapade bättre förutsättningar för fälttävlan och tävlingsverksamhet i ridsporten. År 1904 togs det upp till SVUL (Finsk Riksidrottsförbund) att ridningen skulle räknas som en idrott. Eftersom diskussionerna skedde på svenska, hade deltagarna olika uppfattningar om orden sport och idrott. Ridningen kunde inte räknas som idrott, då jämfördes ridningen med löpning och de olika grenarna kunde inte ha jämförbara prestationskrav. Därför blev ridning en sport som hamnade utanför förbundets officiella tester fram till 1914. Enligt SVUL var sport något där yttre krafter (häst, fordon) skapade rörelsen och i idrott kom kraften bara från utövaren själv. (Vasara 1987).

Hippodrom

Hippodrom, det nya ridcentret byggdes i Helsingfors i september 1910. Hela området blev 760 m² med stall för 40 hästar och läktare för 1000 personer. År 1914 utbröt första världskriget och hästarna från Hippodrom skulle användas av

militären. Samtidigt kom Ducander till Helsingfors igen och skaffade nya hästar från Ryssland till Hippodrom så att verksamheten kunde fortsätta, dock i mindre skala. I fyra decennier undervisade Ducander i ridning och satte sin prägel på utvecklingen av ridsporten i Finland. Sina sista år, innan pension, hade han mycket ridlektioner på Hippodrom. År 1930 gav han institutets hästar och hyreskontraktet till Finska Fältridklubben. Dock var det inte långvarigt, klubben hyrde ut anläggningen till ridläraren Folke Grönvall år 1932. Förutom ridinstitutets ridundervisning på Hippodrom ordnades domarutbildning för att kunna utveckla tävlingsverksamheten inom ridsporten. Utbildningarna hölls av en svensk, Rosencrantz. Hippodrom såldes år 1940 och en viktig del av landets ridsportshistoria var över. (Vasara 1987)

2.2.4 Ridning under och efter krigstid

Under första världskriget åkte flera militärer från Finland till Tyskland för att utbilda sig till kommandobefäl. Utbildningens innehåll bestod av mer än bara ridning, deltagarna lärde sig också om hästens fysiologi, anatomi och fodring samt kavalleritaktik. Just denna utbildning och de finska deltagarna i den skulle avspegla ridsporten i framtiden. (Vasara 1987)

Finland blev självständigt år 1917 och år 1918 startade landets egen militära etablering och militären fick ett eget kavalleri. Militären hade 250 hästar och det grundades flera hästmilitäravdelningar och nya ridföreningar runt om i landet. Under året 1918 växte ridsporten med flera utövare, både inom militären och bland de civila (Vasara 1987). I andra länder i Europa blev ridning ett populärt tidsfördriv för medel- och överklassen i många städer (Thorell & Hedenborg 2015). Vid decennieskiftet utökades ridsporten enormt och den första finskspråkiga föreningen startades, ”Ratsastusseura” (ridklubb). Detta gjorde att ridsporten blev mera tillgänglig för finskspråkiga civila i landet. Under samma år, 1920, påbörjade Finska Fältridklubbens ordförande Bertel Huber skapa grund för en nationell ridsportorganisation, ”Suomen Ratsastusliitto”, och Finlands Ridförbund, grundades. I början hade förbundet endast två medlemsföreningar men redan 1933 hade förbundet åtta (Vasara 1987).

Föreningslivet

Den första nya föreningen på 1920-talet grundades inom militären, ”Hubertusklubi”, och den förstärkte förbundet med kavalleriets alla officerare. År 1930 grundades två nya föreningar i Helsingfors, det var ”Helsingin Ratsastajat” och ”Suomen Kilparatsastusseura” (finsk tävlingsridklubb). På andra militäranläggningar grundades ridföreningar, bland annat i Tusby. Större städer hade både ekonomin och stora ytorna som behövdes för ridsporten, lika så tillhörde ridningen i militärutbildningen. Trots att ridsporten växte överallt i landet, fanns

det mest verksamhet i Helsingfors. Men sporten saknade ändå ungdomar om man jämförde med andra idrotter som skidåkning eller friidrott. Språkindelningen i landet påverkade också mängden verkamma ryttare, Finska Fältridklubben hade mycket flera medlemmar än "Ratsastusseura". Föreningarna ville ha flera medlemmar och ungdomar i sin verksamhet, dock blev det svårt eftersom kavalleritraditionen gjorde att folket delades i "gentlemän" och "icke-gentlemän". Det fanns något som hette "gentlemänsreglementet" och i det stod det att det var förbjudet att tillhöra en ridförening om man var underofficer, polis eller medlem i en skyddskår. Dessa yrkesmän fick tävla men ägde de en bra häst fick en officer bara ta hästen från dem. Reglementet gällde inte kvinnor. Dock saknas det generellt information om vad kvinnor fick delta i vad gällde ridsport. (Vasara 1987)

2.2.5 Ridundervisning i militären och skyddskårer

Militären hade flera avdelningar, Nylands och Tavastehus läns kavalleriregemente och kavalleriet i Karelen. År 1921 sammansattes alla avdelningar och flyttades till Villmanstrand, nya "Ratsuväkiprikaati" (kavalleribrigad) grundades. Fram till 1920-talet hade Helsingfors varit ledande staden inom ridningen men nu spreds det också till andra delar av landet. I kavalleriet utbildades officerare inom ridning och en Remontskola och Beridaravdelningen startades. Undervisningen innehöll ridteori, dressyr, hoppning, fälttävlan och hästhantering. Trots den breda utbildningen som ordnades åkte många officerare till andra länder för att fördjupa sig i ridkonsten. Bland annat åkte officerare till Strömsholm i Sverige. Utbildningen på Strömsholm var tung, eleverna red i flera timmar på olika hästar. Utbildningen på Strömsholm ansågs ändå ge den bästa grunden som gav eleverna stora möjligheter i framtiden. Ridningen inom militären var ständigt betydande och mest aktivt i Villmanstrand, Ypäjä och Helsingfors. I Helsingfors ingick ridning i undervisningen på Kadettskolan och på Artilleriets Skjutskola. En ny förening startades i Helsingfors 1936, "Upseeriratsastajat" (Officersryttarna) och den var starkt kopplat till Generalstaben. Snart blev föreningen en medlemsförening i Finlands Ryttnarförbund och blev en av de största ridföreningarna i landet. (Vasara 1987)

En skyddskår grundades efter inbördeskriget 1918 och verksamheten baserade sig på frivilliga medborgare. Skyddskårens huvuduppgifter var att främja landets försvarsförmåga och trygga rättslig samhällsordning. Första åren hade skyddskåren krigsministern ovanför sig men redan 1919 fick den autonom status. Året 1927 blev skyddskåren en del av landets försvarsmakt och då blev huvuduppgifterna följande: "Att främja nationens försvarsberedskap under fredstid genom att ge sina medlemmar militär träning för att stärka psykisk och fysisk kondition hos dem." Skyddskåren fick en egen idrottsavdelning redan 1920, dock ingick inte ridning i

den. Trots detta var ridning populärt inom skyddskåren och från mitten av 1920-talet ingick ridning i utbildningen av skyddskårens officer. (Vasara 1987)

Redan 1920 skrev överste Viljo Forssell en artikelserie om ridning, hästskötsel och träning. Artikelserien legitimerade ridningen som en del av skyddskårens verksamhet. Det ledde till att 14 olika skyddskårer hade en kavalleriavdelning på 11 olika ställen. Den största skyddskåren fanns i Helsingfors och i början var den helt svenskspråkig. Viljo Forssell tog ledningen av skyddskåren 1921 i Helsingfors och utvecklade verksamheten så att ridkunskaperna ökade samtidigt som den militära delen minskade. Ridverksamheten minskade på 1930-talet i skyddskåren, och vinterkriget satte stopp på all verksamhet 1940. Skyddskåren led av hästbrist på alla sina verksamhetsställen, trots detta hade de en stor roll i utvecklingen av ridsporten i Finland, den var i kontakt med de civila som red och med militärens kavalleri. (Vasara 1987)

2.2.6 Finlands Ryttaförbund

År 1933 startades SRL, Finlands Ryttaförbund efter att det gamla Finska ridförbundet hade gått i konkurs (Vasara 1987). I starten hade förbundet sex medlemsföreningar och fler skulle det bli. Huvuduppgifterna för förbundet var till exempel följande: ”Främja ridningen som både en sport och idrott, skapa samarbete med hästavelorganisationen och andra institutioner verksamma i avel och uppfödning samt privatpersoner fört att kunna utveckla den finska ridhästen, representera landet i frågor som rör ridning och främja landets försvarsmakter genom att fokusera på spridning av ridkunskaperna.” Förbundet lyckades väl med sina mål att sprida ridsporten till flera olika städer och att utöka sportens utövare. Flera föreningar startades i södra delarna av landet och ridsporten fick flera ungdomar som började rida (Vasara 1987). Lite likande händelser skedde i Sverige när Ridfrämjandet initierades av regeringen år 1948 och fick i uppdrag att främja vuxnas och ungas engagemang i utvecklingen av ridsporten (Thorell & Hedenborg 2015).

2.2.7 1930-talet – stora framsteg för ridsporten

Under 1930-talet utvecklades ridsporten på flera områden. Tävlingsverksamheten utökades och internationella förbindelser etablerades. I Helsingfors byggdes en ridanläggning, ”Laakson kenttä” (idag Laakso ridanläggning, som för övrigt var platsen där OS anordnades år 1952) och Brunakärrens ridhus. Med hjälp av dem fick ridningen en högre status och Finland fick ett internationellt centrum för sporten. (Vasara 1987)

På flera ställen utvecklades samarbeten mellan en ridförening och ridskola eller ridinstitut. Ridningen utvecklades även i Åbo och Viborg. I Viborg startades ett nytt ridinstitut 1935, ”Viipurin Ratsutalli” (Viborg ridstallet), det grundades av ”Karjalan Kenttäratsastajat” (Karelens fältryttare). Institutet hade verksamhet fram till hösten 1939. Haminan Ratsastajat (Fredrikshamn) som grundades 1934 fortsatte med sin verksamhet och hade mycket samarbete med Fredrikshamns reservofficersutbildning. (Vasara 1987)

Polisrytteriet i Helsingfors var också betydelsefullt för ridsportens utveckling på 1930-talet (Vasara 1987). Polisrytteriet behövdes mycket på den tiden då en viss oro och rastlöshet fanns i Finland, både av språkliga och politiska orsaker. Hästarna som användes utbildades av polisrytteriet men avdelningens ryttare fick ridundervisning på Hippodrom 2–3 gånger i veckan. År 1938 startades den första föreningen inom polisrytteriet, Helsingin Poliisiratsastajat. Men hjälp av egen förening fick poliserna möjligheten att tävla på föreningens tävlingar, eftersom Ryttaförbundet hade kvar sitt gentlemänreglemente som förbjöd tävlandet och medlemskapet i medlemsföreningarna (Vasara 1987). Reglementet var i kraft fram till 1952 (Erola et al 2017).

Ridning blev alltmer populärt hos ungdomarna på 1930-talet. Mest aktiva var ungdomssektionen i Helsingfors hos Finska Fältridtklubben, men ridning blev mer populärt även i andra delar av landet, till exempel i Viborg. I Helsingfors ordnades domarutbildningar av ungdomssektionen och efter kurserna kunde deltagarna hjälpa till och döma på olika tävlingar i föreningen. Det som var anmärkningsvärt med den nyligen startade ungdomsridningen var dess dynamik, trots att den hade verksamhet i en ganska liten skala. Ungdomarnas tävlings- och fritidsaktiviteter i föreningarna var mångsidiga från börjar och bidrog i hög grad till landets ridsport som helhet. 1930-talets ungdomsverksamhet hade skapat en grund för efterkrigstidens finska ridsport. 1930-talet kan betraktas som den första riktiga boomen inom finsk ridsport. På grund av världspolitiska omvälvningar stannade utvecklingen – andra världskriget bröt ut år 1939. (Vasara 1987)

2.2.8 Andra världskriget – ridsporten efter kriget

I oktober år 1939 började extra övningarna inför krigshotet. De flesta officerare och reservisterna var i beredskap och många kvinnor blev med i Lotta Svärd – organisationen. Hästarna från ”Keskustalli” (Centrumstallet) i Helsingfors flyttades och användes senare som budbärare i Viborg. Flera kända ridprofiler i landet dog under vinterkriget och ridsporten hade fått ett allvarligt slag. I fredsskapandet förlorade Finland en viktig del av ridsporten, ”Karjalan Kenttäratsastajat” (Karelens fältrittsryttare) i Viborg tvingades sluta med sin verksamhet. Först mot slutet av året 1940 kom ridningen i gång igen i föreningarna och tidigare medlemmarna från

Viborg blev aktiva medlemmar i andra föreningar. Huvudstadens föreningar fick ännu bättre möjligheter för utveckling av verksamheterna tack vare att Brunakärrs ridhus öppnades i oktober 1940. (Vasara 1987)

Ridsporten utvecklades framåt under året 1941. Tävlingsverksamhet ökade och nya föreningar bildades. Finland deltog på sin första tävling utomlands, i Stockholm med flertal medaljer. Utveckling stannade dock av igen år 1941 eftersom fortsättningskriget bröt ut i Finland. Flera aktiva ryttare med sina hästar skulle återigen försvara landet. Fram till 1945 pausade Finlands Ryttningsförbund sin verksamhet på grund av kriget. De flesta föreningarna hade ingen verksamhet, bortsett från Finska Fältrittklubben och ”Helsingin Ratsastajat” (Helsingfors ryttarna). Ungdomssektioner försökte hålla små tävlingar och aktiviteter vid liv. Ridsporten dog inte helt, tack vare föreningarna i Helsingfors. Kavalleribrigaden genomförde fortsättningskrigets offensiva fas till häst, närmare 300 kilometer. (Vasara 1987)

Först på 1950-talet började ridsporten i Finland återhämta sig efter kriget. Innan dess hade Finska staten avskaffat Skyddskåren vilket gjorde att aktiva ryttare och elever utanför städerna inte kunde fortsätta med ridning (Vasara 1987). Åren 1945 och 1947 avskaffades även kavalleribrigaden. Båda avskaffningarna påverkade ridsporten genom att den militära ridningen slutade i samhället. År 1945 fanns det bara åtta ridföreningar kvar, och medlemsantalet sjönk hela tiden. Ridsporten började återhämta sig långsamt och i slutet av 1940 startades nya föreningar (Vasara 1987). Under 1960 och 70-talet ökade ridning som fritidsintresse hos civila. Ridskolor grundades i städerna och vissa militära anläggningar fungerade som ridskolor var kadern hade hand om ridundervisningen. Yrkesverksamma ridlärare fanns inte då ännu (Erola et al, 2017).

2.3 Ypäjä – från det militära till dagens utbildning

2.3.1 Från militär anläggning till civil verksamhet

Jordbruksministeriet gav byggnadsnämnden i uppgift att göra en plan för ett statligt stuteri och för hästinstitut/hästkötarskola år 1931. Samma år, den 8 februari påbörjades projektet och då byggdes ett ridhus, fölstall, matsal – och skolbyggnad, internat och ladugården som redan fanns på området byggdes om till ett stall. Både stuteriet och skolan startade sin verksamhet 1937 (personligt meddelande Päivi Laine 2008). Remontskolan som startades 1929 var en viktig del av Rytteri brigad. År 1933 flyttade skolan till Ypäjä och namnet ändrades till ”Ratsukoulu” (ridskola) 1934, i samband med detta startades en hästkötarskola av militären (Hevosopisto 2023). Verksamheten omorganiserades samma år, men med anläggningens

kasernområde, ridbanor och betesområden fortsattes bygget hela decenniet. Nestori Lakka, underofficer i kavalleriet, var ansvarig för utbildningen på Ypäjäs militäranläggning. Enheten hade 18 beridare och en grupp beväringar. ”Ratsukoulu” ordnade olika kurser inom ridning och hästhantering för reservisterna och till personalen. År 1937 ordnades ridkurser för officerare vid truppavdelningar och längre fram även för officerare i de högre staberna. Skyddskårens medlemmar deltog på olika kurser 1939 (Vasara 1987).

Under 1940-talet startades en hovslagarutbildning vid det statliga stuteriet samt ett stuteri för varmblod som militären hade ansvar för. År 1947 byggdes Derby-banan som finns än idag. År 1948 ändrades hovslagarutbildningen till lantbrukssmedskola (personligt meddelande Päivi Laine 2008). År 1955 flyttade den militära verksamheten till Niinisalo så stuteriet fick mera plats på anläggningen. Samtidigt slutade uppfödning av varmblod. Hittills hade anläggningens namn varit ”Valtion hevossiittola”, men år 1959 ändrades det till ”Valtion hevosjalostuslaitos” (hästuppfödningens anläggning). Huvuduppgifter för anläggningen var avel och uppfödning samt experiment och forskning inom avel (Hevosopisto 2023).

Hästkötarskolan och lantbrukssmedskolan bröt sig loss från stuteriet 1961 och blev i stället ”Ypäjän maataloudelliset oppilaitokset” (Ypäjäs lantbruksläroanstalt). Skolan fick ett laboratorium som användes till forskning och experiment inom avel 1964 (personligt meddelande Päivi Laine 2008). År 1966 blev namnet ”Ypäjän maatalousoppilaitos” (Ypäjäs lantbruksinstitut). På institutet kunde man studera hästhushållning, hovslageri och delta på kortkurser (Hevosopisto 2023).

Finska Ryttaförbundet hade arbetat aktivt med att starta ett institut redan på 1960-talet. De hade kontinuerlig kontakt med både undervisningsministeriet och med statens institut, Ypäjän maatalousoppilaitos. ”Suomen Ratsastusopisto” (Finlands ridinstitut) påbörjade sin verksamhet på Ypäjäs anläggning 26 november 1972 och ägdes av förbundet tillsammans och med hjälp av förbundets ”Kannatusyhdistys” (stiftelse). ”Kannatusyhdistys” var som en dotterförening i förbundet som skapade ekonomiska möjligheter att institutet kunde öppnas. Väinö Jokinen blev institutets chef och första ridläraren blev Kristiina Jungfelt. År 1974 blev Kari Haimi ridlärare (Vasara 1987). Redan under 1973 ordnades domarkurser, banmästarekurser, träningar, tränarkurser och hästupbildning. Samma år ordnades tränarkurs, som då kallades för C-tränarkurs. Kunskapskraven till kursen var Lätt: B i både dressyr och hoppning och ett års arbetserfarenhet som ridlärare i en förening (Hevosurheilu 1973). Redan innan ridlärarutbildningens start fanns möjligheten att komma till Ypäjä och genomföra examination. Däremot led skolan av hästbrist på grund av dålig ekonomi. I en tidningsannons från 1973 (Hevosurheilu 1973) stod det att eleverna skulle ha med sig egna hästar på grund hästbrist på anläggningen.

Ridlärarytbildningen kom i gång först 1976 trots att förbundet hade det som ett av sina viktigaste mål (Vasara 1987). Utbildningen fick inte de ekonomiska möjligheterna från staten som hade behövts. Enligt förbundet såg inte staten hur viktig del ridsporten hade i samhället som ungdomsidrott och som idrott. Första åren led institutet av platsbrist och ekonomiska bekymmer.

2.3.2 Ridlärarytbildningen startar 1976

Innan ridlärarytbildningens start 1976, hade Finland samarbete med Strömsholm. Det var Finlands Ryttaförbund som valde ut två elever och betalade för dessa elever som skickades till Strömsholm för att gå ridlärarytbildningen. Detta system fanns under en period från 1968. Även andra länder, som Danmark och Norge hade detta samarbete med Strömsholm (personligt meddelande Ulf Wilken 2023).

Den första ridlärarytbildningen bestod av flera kurser och den här tiden kallades för "ROK"-tid. Det är en förkortning av "Ratsastuksenopettajakurssit" (ridlärarykurser). Kurserna delades från och med 1977 till I -hjälpinstruktör, I I -instruktör och I I I -ridlärare. Kursernas längd var från tre veckor till 4 månader. Målsättningen för I I I -ridlärare var följande: "förbereda för ridlärarens uppgifter, utveckla den personliga ridläraryrollen och förbättra ridlärarens egen ridning/ridkunskap" (Vasara 1987). Under 1980-talet utvecklades hela anläggningen. En del renoveringar gjordes och flera stall och ridhus byggdes. Lantbruksinstitutet hade över 400 sökande 1980 och antalet fördubblades bara under några år. Namnet på lantbruksinstitutet ändrades till "Ypäjän hevostalousoppilaitos" (hästhushållningsinstitut) och "Valtion hevosjalostuslaitos" (Statens hästavelanstalt) fick namnet "Hevostalouden tutkimuskeskus" (hästforskningscentrum) (personligt meddelande Päivi Laine 2008).

År 1986 blev "Suomen ratsastusopisto" officiellt ett idrottsinstitut, innan det hade redan 86 ridlärare, 105 ridinstruktörer och 26 hjälpinstruktörer utbildats (Vasara 1987). Omorganiseringen av "Suomen Ratsastusopisto" påbörjades i januari 1993 av jord – och skogsbruksministeriet. Den 7 januari 1993 bestämde regeringen att avskaffa "Ypäjä hevostalousoppilaitos" som statlig läroanstalt. I samband med detta återkallades underhållstillståndet för "Suomen Ratsastusopisto" och "Hevosopisto AB" grundades (Haimi et al. 1997).

Idag erbjuder "Hevosopisto" följande utbildningar:

- Grundexamen inom hästhållning med examensbenämningar hästkötare, ridinstruktör och handledare inom hästservice.

- Yrkesexamen inom hästhållning med examensbenämningar hästserviceproducent, hästmassör, hovslagare, sadelmakare, ridlärare, beridare och travtränare.
- Specialyrkesexamen inom hästhållning med examensbenämningar stallmästare, hovslagare, manager inom hästsporten och ridlärare (Master)

I beskrivningen av olika examensdelar i utbildningarna som leder till ridlärare Level I-III är pedagogiken inbakad i en examensdel. I grundexamen inom hästhållning heter examensdelen *Arbete som ridinstruktör* och den delen är 30 kompetenspoäng av 180 kompetenspoäng. I yrkesexamen inom hästhållning ingår två examensdelar som heter *Undervisning i ridning och hästkunskap* 30 kp och *Ridträning* 20 kp av totalen 180 kp. I specialyrkesexamen inom hästhållning ingår examensdelen *Undervisning i och utveckling av ridning och hästkunskaper* 80 kp av 180kp. Utöver dessa erbjuds yrkesexamen i idrott och träning och kurser i ridterapi och socialpedagogisk hästverksamhet. (Egrunder 2023)

År 2021 hade ”Hevosopisto” totalt 662 elever som studerade vid skolan och 118 elever som tog examen. (Hevosopisto 2021)

2.4 IGEQ och Level-systemet i Finland och Sverige

Organisationen IGEQ startades år 1992 och har 31 länder som följer deras riktlinjer när det gäller ridlärarutbildningen. Organisationens främsta uppgifter är att förbättra hästens välbefinnande genom att utveckla, främja och upprätthålla kvalifikationsstandarder för ridsport. Den grundade ett uppskattat tillvägagångssätt för att mäta nivån på ridinstruktörskvalifikationerna över internationella gränser på överenskomna internationella nivåer (IGEQ 2019). Finska Ryttaförbundet blev medlemmar i IGEQ år 1992. (Erola et al 2017).

2.4.1 Level I - ridinstruktör

I Finland motsvarar Level I ridinstruktör och kunskapskraven är följande: dressyr Lätt A och banhoppning 110cm. För att bli ridinstruktör rekommenderas att den studerande ska vara intresserad av att arbeta med djur, kundservice, instruktörsjobb och varierande arbetstider (Hevosopisto 2023).

I Sverige heter det Svensk Ridlärare I (SRL I) och kunskapskraven är följande: dressyr Lätt B-A och 100-110cm i banhoppning. Ridläraren ska under arbetsledning kunna sköta hästar, anläggning och utrustning samt med gemensam planering utbilda elever i grundläggande hästkunskap och ridning (Svrf 2022).

2.4.2 Level II – ridlärare

I Finland är kunskapskraven för Level II följande: Dressyr Msv B, banhoppning 115cm och 90 cm i terränghoppning. Även utbildning av en unghäst ingår i kompetenskraven. Lämplighet för yrket är att ridläraren ska ha viljan att lära ut och träna ekipage i olika åldrar som ridlärare eller som tränare antingen på en ridskola eller på en ridanläggning (Hevosopisto 2023).

I Sverige heter det Svensk Ridlärare II (SRL II) och kunskapskraven är följande: Dressyr Lätt A-Msv C och 110-120cm i banhoppning. Ridläraren ska ansvara för skötsel av hästar, anläggning och utrustning, utbilda elever i hästkunskap och ridning (Svrf 2022).

2.4.3 Level III – Master

I Finland kan man välja att rikta sig mot dressyr, hoppning eller terräng. I dressyrinriktningen ska ridläraren för Level III rida på Msv B-nivå och i banhoppning 110cm. Väljer ridläraren hoppinriktningen är nivån i dressyr Lätt A och banhoppning 130cm. I terränginriktningen är nivån Msv A. Ridläraren ska ha kunskap i att utbilda en unghäst mot nationella klasser och kan utbilda hästar och elever till Msv – nivå (Opintopolku 2023).

I Sverige heter det Svensk Ridlärare III (SRL III) och kunskapskraven är följande: Dressyr Msv B och banhoppning 120-130cm. Ridläraren ska ansvara för hästarnas, anläggningens och utrustningens skötsel, rekrytering och utbildning av höstar samt för utbildning av elever i hästkunskap och ridning. Ska ha förmågan att utbilda enskilda ekipage till lägst Msv B-nivå i dressyr och hoppning.

3. Material och metoder

Problemformuleringen och frågeställningarna formades samtidigt som litteraturstudien genomfördes. Böckerna som användes för att samla ihop information var följande: ”Suomen ratsastusurheilun historia” (Vasara 1987, *Finska ridsportens historia*), ”Siittolanmäki 60-vuotta” (Haimi et al. 1997, *Stuteribacken 60 år*), ”Ypäjä - Kruunun ratsuja ja valtion työjuhtia” (Erola et al. 2017, *Kronans hästar och statens arbetskraft*). Utöver det har tidningsartiklar använts och diskussioner förts med föreståndaren för ”Suomen hevourheilumuseo” (Finska hästsportmuseum) för att få tips på historiskt material. All litteratur om den finska ridsportens historia och ridlärarutbildningen är på finska, därför har litteraturen till denna studie översatts från finska till svenska med hjälp av Google Translate och Förvaltningshistorisk ordbok. Erkki Vasaras bok ”Suomen ratsastusurheilun historia” som publicerats 1987 är den enda litteraturen som beskriver den finska ridsportens utveckling och framväxt från innan 1800-talet fram till 1987.

En grundläggande bas för en studie är en väl genomförd litteratursökning (Olsson & Sörensen 2011). Den litteraturen som hittades kunde inte besvara studiens alla frågeställningar och det finns ingen forskning om Finlands ridlärarutbildningens utveckling. För att besvara frågeställningarna och komplettera litteraturbearbetningen var det av värde att genomföra intervjuer. Respondenterna i intervjuerna hade alla studerat på ”Suomen Ratsastusopisto” vid Ypäjä på 1970–80- och 90-talet och hade varit med i processen kring hur ridlärarutbildningen utvecklades. Inför intervjuerna gjordes en ordentlig undersökning av hur utvecklingen av ridlärarutbildning hade sett ut från 1930-talet och framåt genom att läsa böcker och gamla tidningsartiklar. Alla intervjuer gjordes på distans via Microsoft Teams. Samtliga spelades in med syftet att kunna lyssna på alla intervjuer flera gånger. Det inspelade materialet transkriberades, analyserades och delades in i olika teman.

3.1 Kvalitativ intervju

3.1.1 Design

Den kvalitativa studiens syfte är att finna kategorier, beskrivningar eller modeller som bäst beskriver ett fenomen eller sammanhang i individens livsvärld (Olsson & Sörensen 2007). Patel (2020) skriver att en kvalitativ studie är ambitionen att upptäcka företeelser, tolka och förstå innebörden av människans livsvärld och att beskriva uppfattningar. Innan den första intervjun genomfördes, arbetades en intervjuguide fram innehållande de frågor som användes under intervjuerna (se Bilaga 1). Respondenterna fick rekommendera möjliga nya respondenter till studien och på det sättet hittades flera personer som fyllde kriterierna nämnda under rubriken urval. Några av respondenterna hade haft både en elevroll och lärarroll, därför arbetades det fram ytterligare en intervjuguide (se Bilaga 2). Intervjuerna var semistrukturerade vilket innebar att samtalet var inriktat på bestämda ämnen som forskaren hade valt ut i förväg (jmf Dalen 2008). Med låg grad av strukturering kan den intervjuade tolka frågorna fritt beroende på sina egna erfarenheter och värderingar (Olsson & Sörensen 2007). Syftet med intervjuerna var att få fram beskrivande information och insikt om den intervjuades egna erfarenheter, tankar och känslor (jmf Dalen 2008).

3.1.2 Muntlig historia

För att samla, bevara samt tolka minnen och röster hos människor finns en forskningsmetod som kallas för muntlig historia (Oral History Association 2023). Det är det äldsta sättet att genomföra historiska undersökningar på, före det människor kunde skriva. Muntlig historia samlar minnen och personliga kommentarer av historisk betydelse genom inspelade intervjuer. Inspelningarna transkriberas, sammanfattas och arkiveras (Oral History Association 2023). Intervjuerna genomförda i denna studie bygger på muntlig historia eftersom de intervjuade har fått berätta utifrån sina minnen från tiden de studerade på Ypäjä och besvara frågorna utifrån sina egna erfarenheter och minnen. För denna studie är det relevant att använda sig av muntlig historia för att kunna besvara studiens frågeställningar.

3.1.3 Urval

Urval till de kvalitativa intervjuerna gjordes genom att respondenterna skulle uppfylla vissa kriterier; ha varit elev på ”Suomen Ratsastusopisto” antingen på 1970–80 eller 90 talet; eller ridlärare på ”Suomen Ratsastusopisto” under samma årtionde. Därför var det viktigt att hitta personer som hade studerat eller arbetat på skolan när ridlärarutbildningen startades och hade erkänd kunskap om ridlärarutbildningen och utvecklingen av ridlärarutbildningen i Finland. Detta

gjordes genom att ta reda på vem/vilka som var huvudlärare på Ypäjä. Studien har ett historiskt perspektiv, därför var det viktigt att personer med minnen och erfarenheter från vissa årtionden deltog i studien. Respondenterna har haft olika roller; elev på ROK-tiden, ridlärare på ROK-tiden, huvudlärare på utbildningen idag och elev på 90 och 2000-talet. Alla som kontaktades tackade ja och alla dessa hade lång erfarenhet av ridsporten i Finland och kännedom om skolan och dess utbildning och kurser över tid. Kontakt togs via mejl och sms där de fick veta studiens syfte samt skribentens intresse och bakgrund för studien, tillsammans med en förfrågan att delta i en intervju. Respondenterna i studien är konfidentiella med fingerade namn. Förutom respondenterna har två informatörer i form av grundare respektive examinator ingått i studien. Dessa kommer inte vara konfidentiella (se figur 1)

Urvalskriterier

De intervjuade skulle ha varit elever på Ypäjä under 70,80,90-talet. Det var urvalskriteriet. Sedan visade det sig att flera av dem även kom att arbeta som ridlärare på skolan senare. Metoden som valdes var Snöbollsurval vilket innebar att respondenterna i samband med intervju fick ge förslag på en ny person som skulle kunna intervjuas. Under denna process framkom önskemål om att jag skulle intervjuas två personer som betytt mycket för Ypäjäns utveckling. Den ena var Kari Haimi då han var den som var med och startade upp utbildningen till ridlärare på anläggningen. Hans perspektiv om vilka utmaningar och möjligheter som ägde rum under denna tid ger värdefull information i relation till respondenternas utsagor. Den andra var Kyra Kyrklund som var examinator på utbildningen. Kyra, som utbildats på Strömsholm kom att sätta prägel på Ypäjä utifrån sin roll som examinator och därför ansågs hennes medverkan i denna studie som betydelsefull. Dessa två ger andra perspektiv på utbildningen än respondenterna som varit elever.

Tabell 1. Sammanställning av respondenternas utbildning

	Hjälplärare	ROK 1	ROK 2	ROK 3	Master
Kaisa /elev			1981	1983	1998
Maria /elev	1977			1978	2009
Maija elev/lärare	1983			1983	1998
Laura/lärare					Långa kursen på Strömsholm
Kari Haimi					Talland School of Education
Kyra Kyrklund					Långa kursen på Strömsholm

3.1.4 Innehållsanalys

Innehållsanalys används för att vetenskapligt analysera dokument, både skrivna och sådana som återger tal och för att försöka relatera kommunikationsinnehåll till historisk utveckling, mänskligt beteende och social organisation (Olsson & Sörensen 2007). I analysen ingår också tolkning av innehållet i texter eller andra verbala uttryck genom systematisk kategorisering av teman och eftersom studien är kvalitativ beaktar den det manifesta innehållet vilket innebär att fokus är på det som tydligt framgår i texten (Nygård 2023). Texten är i detta fall de transkriberade intervjuerna. En kvalitativ analys definieras också som den process under vilken forskaren undersöker och organiserar datamaterialet, i denna studie, intervjutranskriptioner, för att komma fram till ett resultat (jmf Fejes & Thornberg 2020). Intervjuerna transkriberades med hjälp av Microsoft Word, men på grund av olika dialekter behövde transkriberingarna renskrivas. Efter genomförd transkribering användes manifest innehållsanalys genom att färgmarkera olika huvudteman i texten. Huvudteman var; respondenternas utbildning/vilka kurser det hade gått, utbildningens innehåll, lärare och deras utbildning, relationen mellan lärare och elev. I dessa kategorier ingick följande:

- Respondenternas utbildning: när och var de hade utbildat sig, olika årtal och utbildningens utveckling
- Utbildningens innehåll: hur var det att vara elev på Ypäjä, schema, lektioner och antagningsprov
- Lärare och deras utbildning: när och var hade de utbildat sig, vad de hade för behörigheter
- Relationen mellan lärare och elev: undervisningsstilar, hierarki, feedback

3.1.5 Resultatkvalitet

Oftast används begreppen validitet och reliabilitet i kvantitativa studier, i kvalitativa studier har dessa en lite annan innebörd.

Validitet

Validitet i en kvalitativ studie gäller hela forskningsprocessen (Patel 2020) och kan till exempel uttryckas i hur forskaren lyckas tillämpa och använda sin förförståelse i hela forskningsprocessen. Validiteten kopplas till om forskaren lyckats skaffa underlag för att göra en tillförlitlig tolkning av den studerades livsvärld. Sedan kopplas validiteten vidare till hur forskaren lyckas fånga det som är svårtolkat eller motsägelsefullt. Varje kvalitativ forskningsprocess är unik och det går inte att bestämma fasta regler eller procedurer för att säkerställa validiteten. Olsson & Sörensen (2007) skriver att validitet handlar om att det finns överensstämmelse mellan verklighet och tolkning.

Reliabilitet

Reliabilitet ska ses mot bakgrund av den unika situation som finns vid undersökningstillfället. Om ställda frågor lyckas fånga det som är unikt i processen är det viktigare än att forskaren skulle få samma svar. Reliabilitetsbegreppet närmar sig validitetsbegreppet i kvalitativa studier och begreppen är sammanflätade (Patel 2020). Ett centralt kvalitetskriterium i all forskning är att tolkningen är förankrad i ett empiriskt underlag. Det som kan sammanfattas om resultatets kvalitet i en kvalitativ studie är att alla händelser kan förstås endast i sitt sammanhang och de sammanhangen är naturliga, alltså inget är givet eller förutbestämt. Respondenterna ger sitt perspektiv på händelser och forskaren betraktar alla upplevelser som helheter (Olsson & Sörensen 2007). I kvalitativ forskning är det viktigt att studiens tillvägagångssätt är grundligt och transparent. Samtliga stegen har redogjorts i studien för att uppnå detta. Forskaren ska även använda ett trovärdigt och ärligt tillvägagångssätt, det kallas för reflexivitet. Det innebär att forskaren reflekterar över sin påverkan på studien, utifrån sin egen förförståelse i ämnet (Tracy 2010).

3.1.6 Förförståelse

Förförståelse innefattar de åsikter och uppfattningar vi har på förhand om det som ska studeras eller forskas (Dalen 2008). Forskaren bidrar alltid med förförståelse i mötet med respondenter och med det insamlade materialet. Förförståelsen är viktig för utveckling av förståelse och senare tolkning. Forskarens egen medvetenhet om den egna förförståelsen gör forskaren känsligare och således bättre på att se utvecklingen av det egna intervju materialet (Dalen 2008). För att kunna genomföra den här studien och för att kunna tolka resultatet gjordes en bedömning att mina språkkunskaper, ämneskunskaper och erfarenheter om ridsporten både i Finland och i Sverige var till en fördel. Genom min förförståelse om ämnet har det varit enklare att både hitta litteratur och förstå den litteraturen som hittats. Respondenterna har fått svara på sitt modersmål finska/svenska, som har medfört att djupare dialoger har skapats under intervjuerna. I denna studie samlades det mycket material för att få en bred förförståelse om hur utvecklingen av finsk ridsport och ridlärarutbildning i stort hade sett ut innan intervjuernas genomförande påbörjades. Detta var för att bli så insatt som möjligt om Ypäjäns anläggningens historia och framväxt och för att på så vis kunna ställa relevanta frågor till respondenterna.

3.2 Forskningsetik

Den här studien följer Sveriges Lantbruksuniversitetets riktlinjer för hantering av personuppgifter och Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Inför alla vetenskapliga studier behöver studien vägas mot individskyddskravet för att

undvika negativa konsekvenser (Vetenskapsrådet 2002). Individskyddskravet ska alltid vara utgångspunkten i all forskning. Det fyra huvudkraven, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet ska ge riktlinjer för förhållandet mellan forskare och undersökningsdeltagare så att en god avvägning kan göras vid eventuella konflikter.

3.2.1 Informationskravet

Forskaren ska informera deltagare i studien om deras uppgift i studien och vilka villkor som gäller för deras deltagande (Vetenskapsrådet 2002). Deltagarna ska informeras att deltagande är frivilligt och kan avbrytas när som helst. Informationen ska innehålla allt som rimligtvis kan tänkas påverka deltagarnas villighet att delta i studien. Deltagarna i studien har fått information om detta.

3.2.2 Samtyckeskravet

Samtyckeskravet, det andra huvudkravet innebär att deltagarna själva har rätt att bestämma över sin medverkan i studien (Vetenskapsrådet 2002). De ska ha även ha rätt att självständigt kunna bestämma om, på vilka villkor de deltar samt hur länge. Utan några negativa följder för deltagarna ska de också kunna avbryta sin medverkan när som helst. I beslutet av att avbryta medverkan, ska inte deltagarna utsättas för obefogad påtryckning eller påverkan samt att det inte får finnas ett beroendeförhållande mellan forskare och deltagare i studien. Deltagarna har mottagit information om detta och gett sitt samtycke till att delta i studien.

3.2.3 Konfidentialitetskravet

Allas uppgifter som deltar i studien ska ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna ska förvaras så att inte obehöriga kan ta del av dem (Vetenskapsrådet 2002). Uppgifter om identifierbara personer skall antecknas, lagras och avrapporteras så att ingen av deltagarna kan identifieras av utomstående. Forskaren ska vidta åtgärder för att försvåra identifiering av deltagare i studien. Deltagarna i studien är anonyma och deras personuppgifter behandlas konfidentiellt. Deltagarna nämns i studien som person 1–6 för att ingen ska kunna identifiera respondenterna. I början av varje intervju informerades deltagarna om att deltagande var anonymt. Ingen hade något emot att deras namn skulle komma fram eller att de kunde identifieras av utomstående.

3.2.4 Nyttjandekravet

Uppgifter om enskilda personer som samlas i studien får endast användas för forskningsändamål och det får inte användas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften (Vetenskapsrådet 2002). Personuppgifter som samlats får inte

heller användas för beslut eller åtgärder som kan påverka deltagarna, om inte den berörda gett sitt medgivande. De insamlade uppgifterna kommer enbart användas för forskningsändamål.

3.2.5 Sveriges Lantbruksuniversitets policy för att hantera personuppgifter

Sveriges Lantbruksuniversitet behandlar personuppgifter i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679. Det kallas för dataskyddsförordningen, mer känd som förkortning GDPR. Alla personuppgifter som behandlas i Sveriges Lantbruksuniversitets verksamhet är universitet ansvarigt för. Sveriges Lantbruksuniversitet ser till att all behandling av personuppgifter skyddas av lämpliga åtgärder och ska vara sådana att de säkerhetsställer en lämplig säkerhetsnivå i förhållandet till risken med behandlingen. De uppgifter som Sveriges Lantbruksuniversitet ansvarar för lämnas inte över till andra parter utan rättsligt stöd. (SLU 2021)

I denna studie har jag följt de etiska principerna genom att deltagarna har fått information om vad det innebär att vara med i studien och att deras personuppgifter behandlas konfidentiellt. Alla deltagare har gett sitt samtycke till att vara med i studien och att intervjuerna spelades in. En rekommendation från Vetenskapsrådet (2002) är att forskaren vid ett lämpligt tillfälle bör fråga deltagarna om de är intresserade av att få veta resultaten av studien. Denna information gavs till alla deltagare och intresset för hela studien och resultaten var stort.

4. Resultat

4.1 Verksamheten formas

Två personer som kommit att forma och till stor del påverka innehållet på den första ridlärarutbildningen och dess kurser var Kari Haimi och Kyra Kyrklund.

Kari Haimi, hade militärbakgrund från flottan som dykare, men växte upp på Ypäjä och hade ridit sen han var sex år gammal. Han fick sin grundutbildning i ridning av sin far Ilmari Haimi som var fältbefäl och OS-ryttare samt för OS-ryttaren Mauno Roiha. Karis intresse för pedagogik väcktes när en engelsk ridlärare Mrs Molly Sivewrigh, grundaren av Talland School of Equitation, höll kurs på Ypäjä. Han åkte därefter till England och blev elev vid Talland School of Equitation och utbildade sig till ridlärare och i samband med att han kom tillbaka startades ridlärarutbildningen år 1976.

”När jag kom tillbaka från England började vi diskutera med förbundet om att starta en ridlärarutbildning på Ypäjä men de litade inte på oss. Kursen vi fick starta hette beridarkurs för den fick inte heta ridlärarkurs. På den kursen var det fem elever med.”

Kari Haimi

Kyra Kyrklund fick möjlighet att åka som elev till Sverige och Strömsholm, år 1972 till 1974. Hon gick långa kursen på Strömsholm och stannade kvar ett år till som andra års elev. Efter två år på Strömsholm återvände Kyra till Finland och höll i olika kurser i det finska ryttarförbundets regi. Hon kom också att ha ett samarbete med ”Suomen Ratsastusopisto” som då ansvarade för ridlärarutbildningen på Ypäjä. Det innebar att hon hade kurser och träningar på anläggningen och var examinerator för eleverna på ROK-kurserna. Ridlärarutbildningen utvecklades enormt efter hennes initiativ och påverkan, och det pratades om ”Kyras modell” i ridningen och ridundervisningen.

”Hon var en auktoritet och mycket uppskattad av många. Tack vare henne utvecklades ridlärarutbildningen och ridningen i Finland.”

Kari Haimi

Enligt Kyra hade hon med sig erfarenheten från Sverige, ett system från Strömsholm som saknades i Finland:

”Man såg att på den tiden fanns det Ridfrämjandet och Ridsportförbundet i Sverige. Ridfrämjandet höll på mera med ridskolor och hela den delen, man kunde se hur viktiga ridskolorna var och hur det behövdes utbildad personal som kunde jobba på ridskolorna.” Kyra

När Kyra höll olika kurser på Ypäjä, bodde hon på anläggningen och på kvällarna diskuterade hon med personalen och kursdeltagare om ridningen och vad hon hade lärt sig på Strömsholm. Samtidigt blev Anders Lindgren, major, före detta OS-dressyrryttare från Sverige tränare för finska dressyrlandslaget. Den kopplingen med Sverige tror Kyra också var en bidragande orsak till varför allting inom ridning började utvecklas i Finland. Hon tror att alla dessa ovannämnda orsaker ledde till att utvecklingen fick en knuff åt rätt riktning, eller så som Kyra uttryckte sig: *”Jag tror att tanken väcktes någonstans där.”*

Den första ridlärarutbildningen bestod av kortare kurser och benämndes som ROK 1–3. ROK 1 var en grundkurs på fyra månader, ROK 2 var en tre veckors fortbildningskurs för dem som redan var yrkesverksamma och ROK 3, fyra månaders kurs på våren som gav ridlärare yrkestiteln. Kurserna ändrades och utvecklades hela tiden. År 1976 ingick det följande i tre veckors fortbildningskurs: ridning, undervisningsmetodik, foderlära, utrustning, sårvård, hälsokunskap, ridskoleverksamhet, bokföring och första hjälp.

”Vi hann med massor av grejer på så kort tid. Man ville ju lära sig så mycket som möjligt när man väl var där!” Maria, elev på 1970-talet

Från början av 1980-talet startades flerformsstudierna, som innebar att eleverna hade ett antal dagar närstudier på anläggningen och andra delar av utbildningen gjordes på deras arbetsplatser. Flerformsstudierna pågick samtidigt som heltidskurserna på anläggningen. År 1985 startades en ettårig ridlärarutbildning och efter det var utbildningen tvåårig från 1987–1993. Då hade den dåvarande skolan på Ypäjä, Suomen Ratsastusopisto, samarbete med en högskola. På grund av dålig ekonomi ändrade man utbildningen tillbaka till en lägre nivå, till andra stadiet när

Hevosopisto AB grundades år 1993. Lite beroende på kurs, år, och deltagarmängd fick vissa elever använda skolhästarna på anläggningen.

En av respondenterna lyfte fram att en betydelsefull förändring var när ryttarförbundet år 1992 blev medlem i IGEQ och efter det började man använda Level-systemet på Ypäjä (Hevosopisto), ridinstruktör (I), ridlärare (II) och master (III). Men fortsatt på grund av besparingar minskades hästantalet på anläggningen och till vissa kurser behövde eleverna ta med egna hästar. En lärare som jobbade på 1980–90 talet upplevde att utbildningen var bättre innan dessa stora besparingar. Samtidigt minskades antalet närstudiedagar på flerformsstudierna och så hade eleverna inte mycket stalltjänst, det var enligt läraren Laura en mycket dålig förändring. Eleverna lärde sig inte alls lika mycket om hur det är att ta hand om hästarna, att hästarna behövde skötas dygnet runt.

”Annat var det förr, då hade man alla stallturer med fodringar och hagbyte där i mellan. Idag har eleverna kanske stalltjänst en gång per dag. Hur kan dom lära sig något av det? Det krävs att eleverna verkligen spenderar tid med hästarna, då lär dem sig att läsa av hästarna också.” Laura, lärare på 1990-talet

Respondenten Laura är kritisk till de förändringarna som skedde och som innebar att eleverna fick tillbringa mindre tid i sadeln och i stallet. Hon menade att det också fick konsekvenser för deras senare yrkesprofession:

”På den tiden lärde eleverna sig rida på riktigt. De red flera hästar per dag och blev då personen som kunde rida till ridskolehästarna på sina framtida arbetsplatser. I dag finns det inte resurser till det.”
Laura, lärare på 1990-talet

År 1997 startades den första Master-utbildningen (SRL 3) på Ypäjä. För att kunna söka till den skulle den sökande ha åtminstone två års arbetserfarenhet som ridlärare. Linjen ordnades som flerformsstudier, vilket betydde att eleverna kom till Ypäjä bara vissa perioder under perioden september-maj. Vid närstudier skulle eleverna ta med sig egna hästar som var lämpliga för utbildningen. En av respondenterna som blev antagen till Master-utbildningen 2009, berättade att hon behövde bara göra examinationerna eftersom hon hade så lång arbets- och tävlingserfarenhet. Det var således också en möjlighet för de som hade tillräckligt med kunskap.

4.2 Verksamheten utifrån eleverna

Att vara elev på Ypäjä var en oförglömlig tid för samtliga av respondenterna som varit elever på skolan. De återberättade om ROK- kurserna som var mycket populära. Till alla kurser var det många sökanden, och många sökte till kurserna flera gånger. Respondenterna beskrev dagarna som långa, men lärorika. De fick rida minst 3 hästar varje dag, en så kallad A-häst och 2 remonthästar, en finnhäst och en halvblodshäst. De yngre hästarna red man 4 gånger i veckan, och de äldre 5 gånger i veckan. De före detta eleverna berättade att de hade mycket varierat schema som bestod av mycket ridning, dressyr, hoppning, terräng, uteritter blandat med teori om foder, sårvård och hästskötsel och hovslageri. Det ingick även inridning, underhåll av underlag och teori om ridskoleverksamhet. Lite beroende på kurs och antal deltagare, hade eleverna en del stalltjänst. Men oftast var det de eleverna som gick på hästhushållningst institutet som fodrade hästarna på morgnarna och kvällarna. De som gick ROK 1–3 nämnde alla att teorin inte var den högsta prioriteten i utbildningen.

Något som uttrycktes tydligt av alla före detta elever var att kurserna var ganska dyra på den tiden, men det medförde att man blev mycket mer motiverad. Hade man fått en plats så var man mån om att ta vara på varje dag på kursen och lära sig så mycket som möjligt. Några av respondenterna beskrev att det fanns gruppträck som gjorde att ingen ville lägga mer arbetsbörda för de andra kursdeltagarna som till exempel att komma för sent vid stalltjänst och på så vis påverka andras arbetsbörda, utan man hjälptes åt.

”Kursen var ganska dyr och bara få fick plats så då blev man extra motiverad. Alla hade samma anda, att när man väl har kommit in och betalar massa pengar ska man ta vara på tiden, full fart alla dagar!”

Kajsa, elev på 1980-talet

”För att jag skulle kunna gå utbildningen behövde jag ta ett banklån. Mitt studiestöd räckte inte till. ”

Maija, elev på 80-talet

”Jag kommer ihåg att alla kvällar och all ledig tid spenderades med en kursbok i handen. Även på hemresorna pluggade jag olika bett och tävlingsreglementet. Flera skriftliga prov hade vi också.”

Maria, elev på 1970-talet

En elev från den allra första kursen (ROK-3 år 1978) berättade att hon och andra kursdeltagare märkte tydligt att kursen ordnades för första gången. De upplevde att första kursen var som en prövning om vad det skulle kunna vara i framtiden. All

verksamhet var ganska småskaligt och själva anläggningen låg på en mycket avskild plats.

”Det var jättelite folk där på anläggningen. Det var endast vår grupp på sju personer som var på plats på vardagarna. Med lite tur träffade man kanske en stallmästare eller någon från hästhushållningsinstitutet. Det kändes på något sätt tomt. Förutom vi sju, fanns mat-tanten och vår lärare Kari Haimi och Väiski som var chef på Suomen Ratsastusopisto.”

Maria, elev på 1976

Från ROK-tidens början var tanken med kurserna att fortbilda redan yrkesverksamma ridlärare. Efter varje genomgått kurs skulle eleverna ut i arbetslivet för att sedan komma tillbaka för att utbilda sig vidare. Planen var att utbildningen hade tre steg, från hjälpinstruktör till ridlärare. Respondenterna sade att det systemet hade både för- och nackdelar. En elev från 1970-talet kommer inte ihåg att de skulle ha haft någon form av undervisning om ridskoleverksamhet, utan det skulle alla lära sig efter utbildningen. Många av respondenterna tyckte det var ett bra system, att man lärde sig massor när man väl var ute i yrkeslivet. Alla elever som intervjuades till studien hade gått på Ypäjä när de ännu inte behövde ha med egen häst till utbildningen. De alla upplevde att det ingick mycket ridning, och att det utvecklades enormt på kurserna. En elev som gick den första ettåriga ridlärarutbildningen 1987–88 berättade att de hade skola från måndag till lördag. Söndagarna var alla lediga, men ofta tävlade man själv eller hjälpte till på tävlingarna som ordnades på anläggningen. Hon tyckte att det var ett helt underbart år med mycket ridning och undervisning i hästrelaterade ämnen.

”Dagarna var givetvis långa, men vi höll farten uppe! Vi ville rida extra och lära oss så mycket som möjligt. Det som var jättebra, att vi fick rida tillräckligt så vi utvecklades massor under det året. Vi tänkte aldrig ens tanken att vi hade behövt en dag extra ledigt.”

Maija, elev på 1980-talet

Eleven Kaisa jämförde mycket hur det var just med unghästridningen då på 1980-talet jämfört med idag. Att då hörde det till att man ramlade av flera gånger när man red unghästarna. När hon gick både ROK 1 och 2 skulle alla rida sina unghästar mycket ute, för att hästarna skulle vänja sig. Kaisa berättade att unghästlektionerna var till och med vilda och hände det något med unghästarna var det eleven som det var fel på. Något liknande ser man inte idag, i stället upplever hon att man skyller på att läraren har instruerat eleven fel eller för lite.

”Vi red med 3 och 4-åringarna utomhus oavsett väder och vind. På hösten red vi i full galopp på stubbåkrarna och på vintern i djupsnön. Alla flög av, flera gånger i veckan” Kaisa, elev på 1980-talet

Alla före detta elever berättade att det sällan hände att man åkte hem på helgerna, det var då det hände mest på anläggningen. Då kom olika tränare utifrån dit, som till exempel Jan-Olof Wannius och Kyra Kyrklund.

”Innan Kyra skulle till världscupen i Paris, 1991, med sin häst Matador, red hon igenom küren i ridhuset. Där stod jag på läktaren och fick titta på den blivande världscupvinnaren.” Maija

Redan från utbildningens start var det många sökanden till kurserna. Vissa sökte till kurserna flera gånger innan de fick en plats. En elev som gick ROK 2 på 80-talet berättade att det var över 50 sökanden men bara 8 platser. Hästarna lottades till deltagare på antagningsprovet som skulle rida ett dressyrprogram och hoppa en bana. I antagningsprovet ingick också en teoridel och ämnena lottades ut till deltagarna.

”Man fick rida fram hästen innan programmet men man var tvungen att hoppa av i mellan för att visa att man kunde hoppa upp på hästen utan pall.” Kaisa, elev på 80-talet

”Jag skulle berätta om olika kategorier till ridskolorna och visste att det fanns tre olika. Men jag kom inte på vad den tredje var så jag hittade på ett. De som dömde gav mig ett extra poäng för jag var så påhittig.” Kaisa, elev på 80-talet

Maija, som gick den första ettåriga ridlärarutbildningen gick först ROK 1 kursen. Kursen pågick i tre veckor och efter genomgått kurs blev man hjälpinstruktör. Från den kursen valdes de elever till ROK 2, ridinstruktörskursen. I kursen ingick hopp- och dressyrprov samt teoriprov. Samtidigt blev eleverna dömda i hur de jobbade med andra kursdeltagare och i stallet.

Efter alla kurserna, ROK 1–3, ingick det examinationer. Examinationerna bestod av dressyr, hoppning, teori och undervisning. Då var som tidigare nämnts Kyra examinator på ROK-kurserna.

”På antagningsprovet satt Kyra Kyrklund och dömde oss som hade sökt till ROK 3. Jag skulle berätta hur man gör en framdelsvändning

och Kyra höll inte med mig om det jag hade sagt.” Maria, elev på 70-talet

”Jag vet inte varför, men jag ville göra undervisningsexaminationen på engelska. Jag var tydligen den första som hade velat göra det. Examinatorerna tittade på mig efteråt och frågade ”Hur gjorde du det där?” Jag tänkte direkt att allt hade gått åt skogen! ”Tvärtom, det märks att du är gjort för det här!” Maria, elev på 70-talet

Från ungefär 1988–1989 blev Anu Korppoo ridlärare för alla ROK-kurser. Hon kom att bli en viktig person för den fortsatta utvecklingen av ridlärarutbildningens innehåll. Hon hade gått ettåriga ridlärarutbildningen och fick sedan stanna kvar som stipendiat på Ypäjä. År 1998 gick hon Master-utbildningen. Hon är även behörig yrkeslärare, och tränare. Hon har examen inom barnidrott och ledarskap och så har hon yrkesexamen i idrott och träning med tävlingsinriktning. Hon arbetar aktivt för Hevosopisto AB än idag.

”Det är tack vare Anu Korppoo som Hevosopisto har utvecklats så mycket under alla åren. Hennes stil och sätt har gjort att det har hänt mycket. Det blev mycket bättre stämning och ordning på hela stället sen hon började jobba där.” Maria, elev på 1970-talet, Master-utbildning 2009

4.3 Pedagogiken inom utbildningarna

Pedagogiken inom utbildningarna präglades till en början av militära metoder. Samtidigt så uppfattades lärarna som mer diskuterande och inte så befallande lärare. Över lag låg fokuset på sporten i ridlärarutbildningen, allt gjordes med tävlingsprestationer som mål. Målet var att alla elever skulle tävla i alla grenar, hoppning, dressyr och fälttävlan med äldre och yngre hästar. Med unghästar ansågs det att deras grundutbildning hade gjorts bra först när eleven kunde genomföra en tävlingsprestation.

Anläggningen hade en stark militär bakgrund såsom de första lärarna också hade. Det syntes på ridlektionerna på 1970 och 80-talet. Respondenterna beskriver att undervisningen var rättfram och till exempel pratade man inte om rädslan i unghästridningen. Beröm eller analyser under/efter ridningen fanns inte. En av eleverna tänker så här efteråt att det inte var många kommentarer över lag man fick under lektionerna, eller åtminstone saknades kommentarerna om hur man kunde förbättra.

”Nu galopperar jag här och gör en volt. Den blev för stor säger läraren och att jag ska göra volten mindre. Men sällan fick man höra mera detaljerade instruktioner, så har det varit länge i ridundervisningen.” Maria, elev på 1970-talet

En del av eleverna kunde vara unga och borta hemifrån för första gången. En elev berättade att hen hade till en viss del önskat en mentor under utbildningen. Hen upplevde också att först var det jobbigt att vara på Ypäjä för det låg så åtskilt och att det var svårt att få någon kontakt med ridläraren.

”Jag menar inte att hen var elak. Men jag hade önskat mera kontakt och öppenhet.” Maria, en elev på 1970-talet

”Så här efteråt känns det att jag hade gärna haft någon som skulle ha stöttat mig mera. Att när man studerade så hade det varit skönt att ha en mentor som skulle ha sagt att det går bra eller om man behöver göra något annorlunda för att utvecklas ännu mera.” Maria, en elev på 1970-talet

En elev som studerade på 80-talet berättade att det fanns en mycket tydligare hierarki då än vad det finns idag och man ville lära sig så mycket som möjligt av sina lärare, man accepterade deras ledarskap och auktoritet och ifrågasatt den aldrig. Då pratade man inte om livet utanför skolan med sin ridlärare. Om man jämför med hur det är idag, idag pratar eleverna mera öppet om hur de har det hemma till exempel eller om de har psykiska problem. Om sådant pratade man inte om när hen studerade på Ypäjä. Hon berättade också sin oro för framtiden inom hästbranschen, att just saknaden av en viss respekt mot sin lärare gör att eleverna inte tar sina studier på allvar.

”Jag menar inte att man ska vara rädd för sin lärare, men ibland saknar jag den mera tydliga hierarkin. Att man respekterade sin lärare och ville lära så mycket av hen som möjligt. Jag skulle aldrig ha vågat tjafsa emot.” Kaisa, elev på 1980-talet

Eleven som gått på 80-talet kom ihåg hur en annan elev hade sagt att hen inte skulle våga rida sin unghäst – då hade den här eleven fått springa med hästen för hand bakom alla andra ekipage. Vid nästa ridtillfälle hade eleven hoppat upp på sin häst utan att säga ett ord. Så på 80-talet motiverade lärarna eleverna annorlunda.

När ridlärarutbildningen utvecklades först till ettårig 1985 och sedan till tvåårig 1987, fick eleverna läsa mera pedagogik. Pedagogikkursen hölls av en person från

utbildningsministeriet. Hon gav tips om hur man kunde utvecklas i sin egen lärarroll. Ämnet kallades för didaktik i idrotten och ingick i ROK 3 kursen. Fokuset låg mera på lärarrollen då. Maija som gick på Ypäjä på 80-talet berättade att pedagogiken och relationen mellan lärare och elev har både utvecklats och ändrats mycket sedan hon studerade, till vad det är idag. All undervisning var mera lärarcentrerad. Feedback gavs inte mycket vare sig under eller efter lektionen. Idag ligger fokuset mera på att man ska trivas med hästen och känna gemenskap med likasinnade.

”All undervisning var mera lärarcentrerad. Hur står läraren i ridhuset? Hur pratar läraren och vad har hen för kläder? Hur artikulerar hen? Hur ger hen feedback? Så på ett sätt skulle alla följa dessa riktlinjer, och visst, det är en bra grund, det är bra att kunna först.” Maija, elev på 1980-talet

”Vänd snett igenom, marsch!”, var ett av kommandon på lektionerna. Läraren kunde fråga i slutet av lektionen om det fanns några frågor. Men ställdes det frågor, betydde det också att man var dum som inte hade förstått under lektionen.”, Maija, elev på 1980-talet

Kari Haimi berättar om Silja ”Silli” Pursiainen-Eklund vars undervisningsmetodik kom att bli rådande på den tidiga ridlärarutbildningen. Hon var en dressyrryttare som tävlade mycket på 1960–80 talet. Enligt Hevosurheilu (1970) var hon Finlands bästa dressyrryttare då. Hon vann FM i dressyr fyra gånger, första gången 1966. Hon publicerade en bok om ridning 1971, ”Ratsaille!” (*I sadeln*), boken handlade om grundläggande kunskaper i ridning. År 1996 publicerade Kyra sin bok ”Dressyr med Kyra” som också senare kom att användas som kursbok.

”Jämfört med den militära undervisningen var det Kyra Kyrklund och Silja Pursiainen som satte sin prägel i ridundervisningen som används än i dag i Finland.” Kari Haimi

Under årens gång, ökade också pedagogiken i utbildningarna. Maria, som gick Master-utbildningen 2009, berättade att då ingick även grundstudierna i pedagogik (25p) via ett universitet.

5. Diskussion

5.1 Resultatdiskussion

5.1.1 Övergången från militär ridlärarutbildning till civil

I litteraturbearbetningen framkom att det hade funnits flera försök till att främja och utveckla landets ridundervisning och kunna erbjuda ridning till civila. Redan instituten i Helsingfors och Åbo erbjöd ridlektioner för civila, dock endast för överklassen och adelsmän, och dessvärre led båda instituten av ekonomiska svårigheter (Vasara 1987). År 1910 byggdes Hippodrom, det nya ridcentret som också erbjöd ridning för civila med Carl Ducander som ridlärare. I litteraturbearbetningen framkom det också att kriget påverkade ridsportens utveckling mycket. Mellan första och andra världskriget växte sporten och ridning blev ett populärt fritidsintresse bland det finska folket, men i och med att hästarna och ofta många av de officerare som hade hand om ridningen på olika institut och ridskolor skickades till andra världskriget, tappade ridsporten sin stadiga grund (Vasara 1987). I och med hästbrist och att många ridföreningar var tvungna att sluta med sin verksamhet under kriget tog det länge för ridsporten att återhämta sig.

Den främsta uppgiften för militären på Ypäjäs anläggning var att utbilda hästar ifall kriget skulle bryta ut igen, samtidigt såg man vikten av att ha en militär hästskötarskola (Vasara 1987). Militären flyttade sin verksamhet år 1955 när behovet av ett kavalleri minskade, det var då anläggningen blev helt civil. Det började hända lite ändringar på anläggningen men fokuset låg på utbildning av hästar, avel och forskning samt att utbilda kunniga hästskötare och hovslagare i och med att skolan länge hette Ypäjäs lantbruksläroanstalt/institut. Det var först i början av 1970-talet som anläggningen på Ypäjä började sitt samarbete med Finska ryttnarförbundet och snart därefter grundades Suomen Ratsastusopisto 1972 (Vasara 1987). Anläggningen blev civil mycket tidigare än vad Strömsholm gjorde (1968) (Thorell & Hedenborg 2015), vad anledningen var till att ridlärarutbildningen startade senare än i Sverige går inte riktigt att utläsa i utsagor och skriftligt källmaterial. Troligtvis kan det ha berott på att Ypäjäs anläggningen fokuserade mera på avel, forskning, och hästskötarskola. Däremot hade det funnits en militär

ridlärarutbildning på Strömsholm, vilket kan ha lett till att den civila ridlärarutbildningen startade tidigare.

Utbildningen hade ändå en stark militär bakgrund vilket inte var så konstigt eftersom militären hade haft ansvar för all utbildning i över 20 år. Det var militären som utbildade hästarna och det var den främsta uppgiften också ifall kriget skulle bryta ut. Undervisningen präglades av militära traditioner, men något som var unikt för Finland var att Kari Haimi utbildade sig i England till ridlärare innan ridlärarutbildningen startades. Således blev inte de före detta officerare direkt anställda som ridlärare på anläggningen. Skillnad med Sveriges och Strömsholm var att flera av lärarna från den militära tiden blev anställda som ridlärare när Strömsholm övergick till att bli civil ridlärarutbildning (Thorell & Hedenborg 2015).

5.1.2 Ridlärarutbildningens innehåll över tid

År 1976 när ridlärarutbildningen startades erbjöds kurserna ROK 1–3, men den första ROK 3 kursen ordnades första gången först år 1978. Alla som intervjuades till studien berättade att de fick rida mycket under utbildningen, dock kunde man se i gamla tidningsannonser (Hevosurheilu 1973) att anläggningen led av hästbrist, att elever skulle helst ha med sig en egen häst. Det framkom i intervjuerna att det berodde helt på kurs om hästarna räckte till utbildningsmässigt eller till alla elever. På Strömsholm däremot hade elever hästar de red dagligen. I Thorell & Hedenborg (2015) betonade de som blev intervjuade vikten av välutbildade hästar, och att det gav en känsla av trygghet och självförtroende.

I Thorell & Hedenborg (2015) kom det fram att under den militära tiden på Strömsholm hade elevens bakgrund stor betydelse, och kom man från ”fel” klassbakgrund behandlades man inte alltid väl. Trots att Ypäjäs anläggning också hade en mycket stark militär bakgrund, var det ingen av respondenterna som nämnde något om att de skulle ha blivit felbehandlade. I stället pratade de endast om goda minnen och bra sammanhållning. Respondenterna mindes en ständig känsla av motivation, framför allt kände flera av dem sig utvalda, och dessa känslor gjorde antagligen det att man inte ville missa något under de fyra månader kurser pågick. Samma upplevelse hade respondenterna vid ridlärarutbildningen på Strömsholm i Thorell & Hedenborg (2015).

Innehållet på utbildningarna bestod av flera moment. En del mer utmanande än andra. Framför allt när det kom till unghästridning som kunde vara kopplat med rädsla. Utifrån intervjuerna kom det fram att elever som gick ROK 2 kursen på 1980-talet, hörde det till att man flög av när unghästarna reds, och att det var

normalt att det hände ofta. Samma upplevelse hade eleverna i Thorell & Hedenborg (2015). Trots att man ramlade av ofta och slog sig, skrattade man bort det. Det hörde till och det var en del av upplevelsen. Både i den här studiens resultat och i Thorell & Hedenborg (2015) jämfördes detta med hur det är idag när någon ramlar av, och respondenterna i studierna var av samma åsikt. Idag får det inte hända avramlingar, något som var naturligt förr har blivit en form av skräck för ryttare idag.

Alla de som intervjuades till denna studie och som varit elever på ridlärarutbildningen vid Ypäjä klarade av sina examinationer, däremot hade det varit intressant att veta hur de som inte klarade examinationerna upplevde studietiden. I Thorell & Hedenborg (2015) beskrivs skolkulturen som stallbackskultur. I denna kultur fanns ett inslag som liknas vid att man inte fick feiga ur, en sorts mentalitet som även präglade de tidiga utbildningarna på Ypäjä. Mentaliteten handlade om att inte visa rädsla eller smärta, det var tydligt att hälsan inte var högsta prioritet (Thorell & Hedenborg 2015). Ett tydligt exempel på det var när en av respondenterna berättade om hur en elev beordrades till att springa med sin häst bakom sina kurskompisar som red. Envägskommunikationen på ridlektionerna, tydlig hierarki och respekt mot läraren var också delar av stallbackskulturen som respondenterna beskrev i sina intervjuer. Enligt Forsberg (2007) berodde den hierarkiska strukturen i stallbackskulturen på en form av maskulinitetsfostran inom det militära. Från militären kom också disciplin och kontroll. Även annan forskning har visat på en hierarkisk struktur i stallmiljö sedan den militära tiden och att detta är en del av stallbackskulturen som kommit prägla ridskoleverksamhet i såväl Sverige som Finland. Men denna stallbackskultur har också medfört att elever och unga i stallmiljö lärt sig ansvarstagande och ledarskap (se tex Forsberg & Tebelius 2011; Gilbert 2014; Nikku 2005, Ojanen 2012; Thorell & Hedenborg 2015).

Både i Sverige och i Finland präglades ridlärarutbildningarna förr av fostran, effektivitet och disciplin (jmf Thorell & Hedenborg, 2015). I denna studie kom det fram att respondenterna menar att detta kommit att saknas i dagens utbildningar inom ridsport. Det nämndes också att saknaden av tydlig hierarki och respekt mot läraren orsakar att dagens elever inte lär sig att ta ansvar eller respektera sin ridlärare. I Thorell & Hedenborg (2015) framkom liknande resultat, att på Strömsholm var utbildningskulturen byggd på grundlighet, effektivitet och ordning och reda. Något som krävdes från eleverna var ansvarstagande och att förväntningarna var höga. Jämfört med idag, finns det inte samma krav som förr, dagens unga upplevs slarviga. Det kom fram i den här studien, är att respondenterna uttrycker att det finns en viss oro för hästbranschens framtid. Samma oro finns i Thorell & Hedenborg (2015), att ansvar och noggrannhet inte värderas lika högt som tidigare och detta kommer att påverka hästbranschens framtid.

Utifrån intervjuerna visade det sig att pedagogikens roll i utbildningen utvecklades och ändrades under åren. Det var först år 1985 som mängden pedagogikundervisning ökade när utbildningsministeriet påbörjade med kursen didaktik i idrotten. Kursen ingick dock endast i ROK 3 kursen. Det som inte framkommit var varför det inte ingick i ROK 1 och 2. I utbildningarna som riktar sig mot Level I - III och som erbjuds idag på Ypäjä (Hevosopisto), så ingår det pedagogik. Man kan tydligt se att mängden pedagogik ökar ju högre nivå man riktar sig mot (Hevosopisto 2023).

5.1.3 Jämförelse Finland vs Sverige

Finlands ridförbund grundades 1920, dock gick den i konkurs och nya förbundet Finlands ryttarförbund grundades år 1933. I Sverige däremot, grundades Ridfrämjandet år 1948, strax efter andra världskriget (Hedenborg 2009). Ridfrämjandets uppgift var att värna om den Svenska Varmblodiga hästen genom att etablera ridsporten som folksport. Samtidigt som Hedenborg et al (2021) lyfter fram att Ridfrämjandet fick i uppdrag av regeringen att Sverige skulle ha en nödvändig reserv av tränade hästar ifall krig skulle bryta ut och oljan tog slut. Finska Ryttarförbundet hade i princip samma mål, utveckla finnhästen genom samarbete med avelsorganisationen, främja ridningen som både en sport och idrott och främja landets försvarsmakter genom att sprida på ridkunskaperna (Vasara 1987). Förbundets mål fokuserade fortfarande på den militära ridningen i Finland, antagligen för att förbundet grundades redan år 1920 och det andra förbundet år 1933 och då användes hästen ännu som ett krigsdjur.

Redan tidigt mellan olika krig såg man behovet av utbildade hästar och utbildade hästskötare, eftersom Remontskolan som utbildade militärens hästar flyttade till Ypäjä och militären startade en hästskötarskola år 1934. Bara några år senare startades även en hästskötarskola för civila, år 1937 (Vasara 1987). Dock dröjde det ännu många år innan Finland fick en egen ridlärarutbildning. Något som var olika mellan Finland och Sverige, var att i Sverige var det regeringen som gav Ridfrämjandet uppdraget att främja vuxnas och ungdomarnas engagemang i utvecklingen av ridning (Thorell & Hedenborg 2015). I Finland var det riksorganisationen Ryttarförbundet som startade ridlärarutbildningen. Det som inte framkom från litteraturbearbetningen eller intervjuerna var varför regeringen i Finland inte såg behovet av en ridlärarutbildning. Utvecklingen av ridlärarutbildningen såg lite annorlunda ut i Sverige, trots att både i Finland och i Sverige var startskottet för ridlärarutbildning en militäranläggning. Vissa likheter finns mellan länderna. Båda anläggningarna på Ypäjä och Strömsholm fokuserade på att utbilda officerare och militärer i ridning och utbildningen av unghästar och på båda anläggningarna gick militären och de civila kurserna samtidigt en viss

period. På Strömsholm inrättades redan 1949 en instruktörskurs under en provperiod, och syftet var att utbilda ridlärare till de framväxta ridskolorna (Thorell & Hedenborg, 2015).

I jämförelse med Finland, kom det fram i litteraturbearbetningen att det ordnades kurser för civila med namnet C-tränarkurs år 1973 redan innan själva ridlärarutbildningarna startade officiellt, så behovet av utbildad personal måste ha funnits. Precis som i Sverige var de tidiga civila utbildningarna Ypäjä oerhört attraktiva med många sökande (jmf Thorell & Hedenborg, 2015). Vissa sökte till utbildningarna flera gånger utan att komma in. Som det framkom vid intervjuerna både på Ypäjä och på Strömsholm betalade en del av eleverna för utbildningen. På Strömsholm kunde eleverna ansöka om stipendier under den militära tiden som täckte större delen av kostnaderna (Thorell & Hedenborg, 2015).

Utifrån intervjuerna står det tydligt att utbildningarna som grundlades på Ypäjä har visat sig vara starkt influerade av de svenska ridlärarutbildningarna på Strömsholm. Anledningen till detta visade sig vara det samarbete som tidigt grundlades med svenska Ridfrämjandet. Inte minst genom att det finska förbundet tidigare tillsatte två platser på Strömsholm som finska ridlärarelever fick ansöka om. Även innehållet i utbildningarna på Ypäjä präglades till stor del av det svenska systemet, vilket även Kyra Kyrklund vittnar om utifrån sin roll som examinator.

5.2 Metoddiskussion

Eftersom det inte finns tidigare forskning om ridsporten eller ridlärarutbildningen i Finland gjordes bedömningen att använda en kvalitativ metod med intervjuer för att kunna besvara frågeställningar i förhållande till studiens syfte. Litteraturen som användes i litteraturbearbetningen hittades med sökorden: ”ratsastus” (ridning), ”historia” (historia), ”armeija” (militären). Först hittades boken av Vasara (1987), sedan var det intendenten på hästmuséet som tipsade om flera böcker om anläggningen på Ypäjä. Litteraturen som användes har översatts fritt av mig som student vilket kan ha lett till något faktafel. Samtidigt är min förförståelse inom ämnet och tvåspråkighet en styrka i arbetet och det har bidragit till att jag har kunnat ställa frågor på respondenternas modersmål och frågor som djupare belyst ridlärarutbildningens utveckling.

Intervjuerna genomfördes muntligt, antingen via Teams eller telefon, så mitt sätt att reagera på respondentens svar eller sitt sätt att uttrycka sig kan ha påverkat hur respondenten svarat på frågorna. Jag som intervjuare kan ha utan avsikt förmedlat mina egna åsikter inom någon av frågorna. I den här studien har det varit ett medvetet val att aktivt förhålla mig till min förförståelse. Enligt Dalen (2008) är det

viktigt att som forskare vara medveten om den egna förförståelsen, för att kunna se utvecklingen av det egna intervjumaterialet.

5.3 Framtida studier

Framtida studier som skulle kunna komplettera denna studie, skulle kunna vara en kvalitativ studie med än fler intervjuer med före detta elever och lärare från Ypäjäns anläggning. Detta för att kunna gå djupare in på hur utbildningen utvecklades och ändrades under tiden. Det vore också intressant att studera kopplingen mellan Strömsholm och Ypäjä, eftersom anläggningarna har haft samarbete sedan länge. För vidare studier skulle man kunna jämföra ridlärarutbildningarna med varandra på mera detaljerat nivå.

5.4 Slutsats

Sammanfattningsvis visar denna studie på att den finska ridlärarutbildningen har influerats av det svenska ridlärarsystemet genom samarbete mellan Finland och Sverige redan tidigt på 1900-talet när finska officerare utbildades på Ridskolan Strömsholm. Innehållet och genomförandet av ridlärarutbildningen har ändrats under årens gång, från några månaders kurser till ett och tvåårig utbildning. De tidiga kurserna visade, liksom i Sverige, på en stallbackskultur som präglades av envägskommunikation, hierarki, respekt och disciplin. Kurserna upplevdes som lärorika och deltagarna var motiverade till att utvecklas i ridning och undervisning.

5.5 Tack

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Gabriella Thorell Palmquist som med sitt engagemang och stöd har hjälpt mig i mål. Tack att du pushat mig framåt. Tack till alla som medverkade i studien och gjorde detta arbete möjligt. Ett enormt tack till Kyra Kyrklund, vilken ära det är att få ha med dig i mitt examensarbete. Framför allt, ett stort tack till min sambo Emanuel, tack att du stöttat och trott på mig.

6. Referenser

- Erola, J., Jansson, H. & Laine, P. (2017). *Ypäjä – kruunun ratsuja ja valtion työjuhtia*. 1 uppl., Porvoo: Suomen Hevosurheilumuseo.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2020). *Handbok i kvalitativ analys*. 3. Uppl. Liber.
- Forsberg, L. (2007). *Att utveckla handlingskraft-Om flickors identitetskapande processer i stallet*. Lic. Luleå tekniska universitet. Institutionen för pedagogik och lärande.
- Forsberg, L. & Tebelius, U. (2011). The riding school as a site for gender identity construction among Swedish teenage girls, *World Leisure Journal*, vol. 53(1), ss. 42-56.
- Haimi, K., Jansson, H., Kalalahti, H., Laine, P., Lähdesmäki, E., Palovaara, K., Saastamoinen, M. (1997). *Siittolanmäki 60 vuotta – hevosalan tutkimus ja koulutus Ypäjällä 1937–1997*. 1.uppl. Ypäjä: Nordmanin kirjapaino Oy.
- Hedenborg, S. (2009). Till vad fostrar ridsporten? En studie av ridsportens utbildningar med utgångspunkt i begreppen tävlingsfostran, föreningsfostran och omvårdnadsfostran. *Educare*. vol 1, ss. 61 78. Malmö: Lärarutbildningen Malmö Högskola.
- Hedenborg, S, Torell Palmquist, G. & Rosén, A. (2021). The Emergence of the Swedish Horse-Riding School from the Mid-Twentieth Century. *The International Journal of the History of Sport*, vol 38:6, ss. 607–630,
- Laine, P. (2008). *Info 2008 historiaa*. Powerpoint.
- Nikku, N (2005). Stallkulturen som arena för flickors identitetskapande. *Sociologisk Forskning*, nr. 4.
- Ojanen, K. (2012). You became someone: Social hierarchies in girls communities

at riding stables. *Young: Nordic Journal of Youth Research*, vol. 20(2), ss. 137-156.

- Ojanen, K. (2011). *Tyttöjen toinen koti. Etnografinen tutkimus tyttökulttuurista ratsastustalleilla*. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Olsson, H & Sörensen, S. (2007). *Forskningsprocessen – kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. 2. Uppl. Nacka:Repro 8 AB.
- Patel, R & Davidson, B. (2020). *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Upplaga 5:3. Lund: Studentlitteratur AB.
- Thorell, G., and Hedenborg, S. (2015). Riding instructors, gender, militarism, and stable culture in Sweden: Continuity and change in the twentieth century. *The International Journal of the History of Sport*, vol 32(5), ss. 650-666.
- Thorell, G., Hedenborg, S., Stråhlman, O., and Morgan, K. (2016). From giving orders to engaging in dialogue: Military norms being challenged at the Swedish riding school. *International Review for the Sociology of Sport*, online publish September 2016.
- Thorell, G., Augustsson, C., Stråhlman, O. & Morgan, K. (2017). The Swedish riding school: A social arena for young riders. *Sport in Society*, DOI: 10.1080/17430437.2017.1390564
- Vasara, E. (1987). *Suomen ratsastusurheilun historia*. Rauma: Karisto Oy.
- Wilken, U. (2023). Personligt meddelande. 2023-04-18.

Internet

- eGrunder (2023) [Grundexamen inom hästhushållning - eGrunder \(opintopolku.fi\)](#)
- eGrunder (2023) [Yrkesexamen inom hästhushållning - eGrunder \(opintopolku.fi\)](#)
- eGrunder(2023) [Specialyrkesexamen inom hästhushållning - eGrunder \(opintopolku.fi\)](#)

- Erola, J. & Hallman, N. (2010). *Suomi nousi ratsaille*.
http://www.hevosurheilumuseo.fi/liitteet/Suomi_nousi_ratsaille.pdf
- Hevosopisto (2021). Vuosikatsaus
https://drive.google.com/file/d/12GU4b7D5ZfmTkFd7qt9smGn_NOAR2Fc5/view
- Hevosopisto (2023). Hevostalouden perustutkinto, ratsastuksenohjaaja
<https://www.hevosopisto.fi/koulutus/perustutkinto/ratsastuksenohjaaja-pt/>
- Hevosopisto (2023). Hevostalouden ammattitutkinto, ratsastuksenopettaja
<https://www.hevosopisto.fi/koulutus/ammattitutkinto/ratsastuksenopettaja/>
- Hevosurheilu (1973).
<https://pub.kosila.fi/hevosurheilu/19730124/6933c03852174bf79b943c79f24ba478?article=10&page=1&keyword=suomen>
- Hippolis, Suomen Hippos, Suomen Ratsastajainliitto ry & Luke Hevostalous (2020). *Hevostalous lukuina 2020*
https://hevostietokeskus.fi/dataflow/hevostietokeskus/files/media/hevostalouslukuina2020_1331.pdf
- Hirn, S. (2014). *Biografiskt lexikon för Finland*.
<https://blf.fi/artikel.php?id=9517>
- Jalava, J. (2021). *Vertailussa hevosalan tutkintoon johtava koulutus Suomessa ja Portugalissa*.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/464103/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6_Johanna%20Jalava.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Keskustalli (2023). *Kampista kaikki alkoi*
<https://www.kestustalli.fi/muistoja---blogi/kampista-kaikki-alkoi>
- Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S. (2014). *Hevoset ja kunta – rajapintoja*. Saarijärvi, Hippolis.
http://www.hippolis.fi/site/wp-content/uploads/Hevoset_ja_kunta_e_linkitetty_kokokirja.pdf
- Nyhan, J. & Flinn, A. (2016). *Computation and the Humanities Towards an Oral*

History of Digital Humanities. Springer Series on Cultural Computing. Springer, Cham
<https://d-nb.info/1240321309/34>

Nygård, M. (2023). *Kvalitativ textanalys*. Åbo Akademi
https://users.abo.fi/minygard/Undervisning-filer/3.%20Inneh%C3%A5llsanalys%20och%20diskursanalys_vt2023.pdf

Opintopolku (2023). Ratsastuksenopettajan erikoisammattitutkinto
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/682589/tiedot>

Svenska ridsportförbundet (2023). Kompetensbeskrivning Ridlärare I
https://ridsport.se/download/18.282d65d9185993cb37cacce/1673354397211/Kompetens_SRLI.pdf

Svenska ridsportförbundet (2023). Kompetensbeskrivning Ridlärare II
https://ridsport.se/download/18.282d65d9185993cb37caccf/1673354397234/Kompetens_SRLII.pdf

Svenska ridsportförbundet (2023). Kompetensbeskrivning Ridlärare III
https://ridsport.se/download/18.282d65d9185993cb37cacd0/1673354397254/Kompetens_SRLIII.pdf

Svenska ridsportförbundet (2022). Statistik
<https://ridsport.se/om-oss/statistik>

Sveriges Lantbruksuniversitet (2021).
<https://www.slu.se/om-slu/kontakta-slu/personuppgifter/>

Suomenhevonen (2023).
<https://www.suomenhevonen.fi/>

Vetenskapsrådet (2002).
https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

Översättningar

Svenska litteratursällskapet i Finland (SLS), (2023) *Förvaltningshistorisk ordbok*
<https://fho.sls.fi/finska/s/#T>

Bilaga 1 Intervjuguide för elever

1. Vilka kurser har du genomgått och när?

Missä olet opiskellut ja koska?

2. Beskriv deras innehåll och upplägg?

Kuvaile omin sanoin koulutuksen sisältöä.

Du kan till exempel berätta om

-schemat

-ridlektioner

-ridlärare/ olika undervisningsstilar

-anläggningen

Kerro esimerkiksi

-lukujärjestys

-ratsastunnit

-opettajat/opetustyyli

-laitos

3. Hur kom man in på utbildningarna?

Oliko koulutukseen pääsykoe?

4. Beskriv hur det var att vara elev på den här tiden?

Kerro millaista oli olla oppilaana Ypäjällä?

5. Vad var det man ville se av eleverna?

Mitä oppilailta vaadittiin?

Kompletteringsfrågor:

Hur var lärarna? *Millaisia/minkälaisia opettajat olivat?*

Relationen mellan er elever och lärarna? *Minkälaiset välit/suhteet olivat opettajien ja oppilaiden kesken?*

Vilka var lärarna – vilken utbildning hade de? *Ketkä toimivat opettajina ja mikä koulutus heillä oli?*

Bilaga 2 Intervjuguide för lärare

1. När jobbade du på Ypäjä?

Milloin olit töissä Ypäjällä?

2. Beskriv hur det var att jobba på Ypäjä på 1970–80 och 90 talet?

Kuvaile omin sanoin millaista oli työskennellä Ypäjällä 1970–80 ja 90 luvulla?

Du kan till exempel berätta om

-schemat

-ridlektioner

-ridlärare/ olika undervisningsstilar

-anläggningen

Kerro esimerkiksi

-lukujärjestys

-ratsastustunnit

-opettajat/opetustyyli

-laitos

3. Vad har du för utbildning och bakgrund inom ridsporten?

Mikä koulutus sinulla on? Ratsastustausta?

Kompletteringsfrågor:

Ridlärodbildningens start 1976, hur var det? Hur gick de första kurserna?

Ratsastuksenopettajakoulutuksen aloitus 1976, miten se sujui? Miten ensimmäiset kurssit menivät?

Hur utvecklades utbildningen under din tid på Ypäjä? Vilka var de största ändringarna eller förbättringarna?

Osaatko kuvailla, miten koulutus muuttui ollessasi opettajana? Mitkä olivat suurimmat muutokset tai parannukset?

Bilaga 3 Intervjuguide Kyra Kyrklund

1. Hur blev det att du åkte till Strömsholm?
2. Berätta gärna om din tid på Strömsholm
3. Vad hade du för koppling med Ypäjäns ridlärarutbildning?
4. Enligt Kari Haimi var det tack vare dig ridlärarutbildningen utvecklades, vad tror du det beror på?

7. Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.